

**คู่มือ
ผู้นำกับการพัฒนา
คุณภาพชีวิตแรงงาน
นอกระบบ**

การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เกิดจากการทำงาน

**โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำและกลไกการนำนโยบาย
การสร้างเสริมสุขภาพสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด**

**สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ**

**แผนงาน
พัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน**

**สมาคมวิถีสันติภาพ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**

คำนำ

คู่มือผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบฉบับนี้ ได้ประมวล ปรับปรุงและพัฒนาขึ้นจากต้นทุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งที่เป็นหน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาสังคม ที่มีนโยบายและเป้าหมายขององค์กร เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน สถาบันการศึกษา นักวิชาการอิสระ ผู้นำและองค์กรแรงงานนอกระบบ ตามแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกองทุน

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้มีชุดความรู้ เครื่องมือ(สื่อ/อุปกรณ์) รวมถึงบุคลากรที่มีศักยภาพ เป็นกลไกขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบให้เป็นที่รู้จักในสังคมไทย มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ชุมชน/ท้องถิ่น สังคม รวมถึงกระบวนการทางนโยบายที่จะสนับสนุนให้แรงงานนอกระบบมี โอกาส มีพื้นที่ ในการพัฒนาตนเอง กลุ่ม/เครือข่าย พัฒนางานเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ร่วมกัน ทั้งในมิติการคุ้มครอง ส่งเสริม และพัฒนาในสี่ประเด็นหลักคือ ด้านสิทธิและนโยบาย เพื่อการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนา ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน ด้านหลักประกันทางสังคม ด้านผู้นำและความเป็นองค์กร โดยเจตนารมณ์ของการพัฒนา คู่มือนี้ขึ้นมา เพื่อใช้เป็นคู่มือกลางในการศึกษา เรียนรู้กระบวนการพัฒนาผู้นำแรงงานนอกระบบ ตั้งแต่การรู้จักตัวตนการสร้างการรับรู้และเข้าใจของสังคมในฐานะที่เป็นคนทำงาน มี อาชีพและรายได้ เช่นเดียวกับกลุ่มแรงงานในระบบที่ทำงานในสถานประกอบการ จนถึงการ มีนโยบายเพื่อการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนา ซึ่งแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน นอกระบบได้นำไปทดลองใช้ระหว่างการดำเนินงานปี 2560 เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และทักษะเบื้องต้นในการจัดการความเสี่ยงและสร้างความปลอดภัยในการทำงาน การจัดสวัสดิการเพื่อลดความเสี่ยงและสร้างเสริมอาชีวอนามัยของสมาชิก, การวางแผน ปฏิบัติการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพผู้นำให้สามารถนำกระบวนการและสร้างการเปลี่ยนแปลง แก่สมาชิกและเครือข่ายแรงงานนอกระบบให้สามารถลงมือปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนตน เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านกายภาพ และสุขภาพทางกายและจิตใจ

ผู้จัดทำขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำไปทดลองใช้ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถนำไปใช้และเผยแพร่ ต่อไป และคาดหวังหวังว่าคู่มือฉบับนี้จะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน นอกระบบร่วมกันต่อไป

สมาคมวิถีสานเลือกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สารบัญ

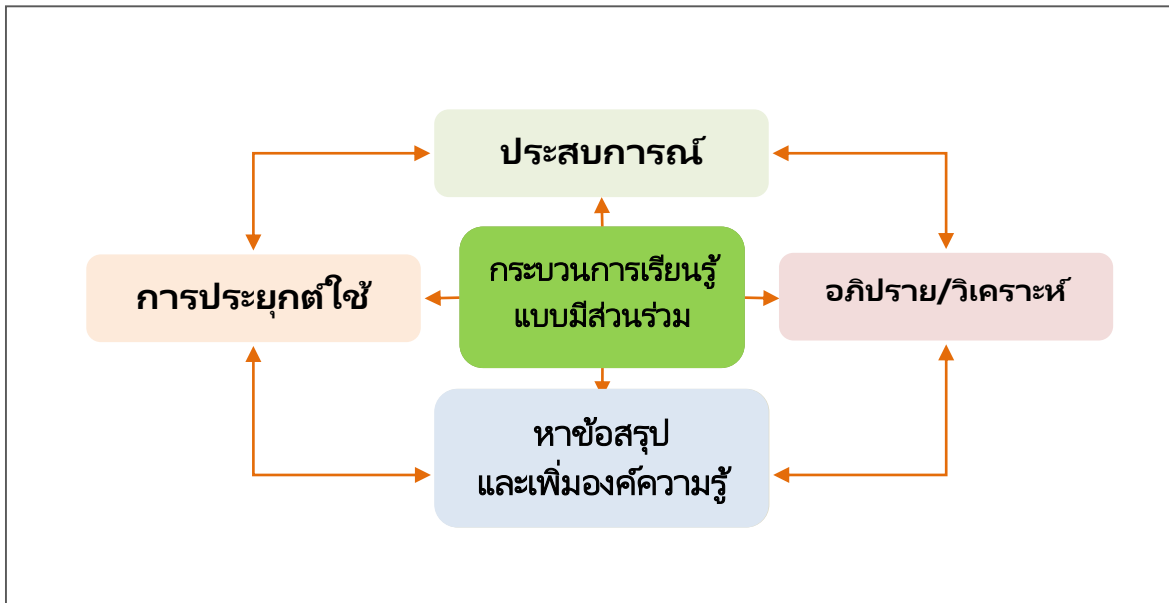
	หน้า
บทนำ	1
กรอบคิดการพัฒนาคู่มือ	3
องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้	4
การปรับใช้กิจกรรม	5
กรอบคิดการพัฒนาผู้นำเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	9
ชุดการเรียนรู้ : การส่งเสริมเสริมป้องกันโรคจากการทำงาน	11

บทนำ

คู่มือ : ผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ เป็นผลงานที่ได้จากกระบวนการหนึ่งในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำและกลไกการนำนโยบายเพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะกลุ่มแรงงานนอกระบบสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด โดยได้รวบรวม วิเคราะห์บทเรียน องค์ความรู้ ประสบการณ์ต่างๆที่ได้จากการดำเนินงานแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมทั้งได้ระดมความเห็นร่วมทั้งจากผู้นำแรงงานนอกระบบที่มีบทบาทและ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน นักพัฒนาและเครือข่ายนักวิชาการที่ร่วมพัฒนาคู่มือหลักสูตรต่างๆ จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้/ปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ผู้นำและสถานการณ์ โดยพิจารณาถึงความถูกต้องตามหลักวิชาการควบคู่ไปด้วย เพื่อให้เกิดข้อสรุปจากการเรียนรู้ทั้งเชิงปฏิบัติและการได้ความรู้ที่ถูกต้องจากหลายๆชุดความรู้ ประสบการณ์ รวบรวมให้มาอยู่ในชุดเดียวกัน ตามกรอบคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ที่ประกอบด้วย 4 ชุดการเรียนรู้ได้แก่ (1) ตัวตน นโยบาย สิทธิ/หน้าที่เพื่อการเข้าถึงสิทธิและบริการ (2) หลักประกันทางสังคมสำหรับแรงงานนอกระบบ (3) การส่งเสริมสุขภาพและ การป้องกันโรคที่เกิดจากการทำงาน (4) ความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำแรงงานนอกระบบ

1. กรอบคิดการพัฒนาคู่มือ

คู่มือชุดนี้เน้นการพัฒนาผู้นำให้มีศักยภาพจากการเป็น **“ผู้อำนวยกระบวนการเรียนรู้”** และ **“ผู้นำการเปลี่ยนแปลง”** หลังผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทั้งในส่วนของ การสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วม การฝึกทักษะ และการสร้างเจตคติต่อการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากกระบวนการจัดกิจกรรมซึ่งบางช่วงจะเป็นการให้ความรู้และความเข้าใจ และนำเอาปัญหาสถานการณ์จริงมาร่วมด้วยเพื่อวิเคราะห์ ประเมิน เกิดการคิด ทบทวนเปรียบเทียบ และรู้สึกถึงสภาพปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง โดยคำนึงถึงการสร้างเสริมศักยภาพของกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม หลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้ใหญ่หรือคนทำงาน มีองค์ประกอบหลัก 4 ส่วนดังนี้

2. องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้

สาระสำคัญของคู่มือ ประกอบด้วยกรอบคิดการพัฒนาผู้นำเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบและชุดการเรียนรู้ 4 ชุด ได้แก่

การนำเสนอชุดการเรียนรู้จะเรียงตามลำดับตั้งแต่ชุดที่ 1 -4 โดยในแต่ละชุดการเรียนรู้จะประกอบไปด้วย

1. เป้าหมาย /วัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ในภาพรวม
2. รายละเอียดของเนื้อหา ทั้งเนื้อหาหลักและเนื้อหาย่อย
3. ภาพรวมของกิจกรรมการเรียนรู้
4. รายละเอียดการกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผ่านออกแบบ การทดลองใช้ และการปรับแก้ไขให้เหมาะสมกับการใช้เป็นเครื่องมือ/แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้นำแรงงานนอกระบบ ขณะเดียวกันก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ทบทวน ทำความเข้าใจในประเด็นต่างๆที่บรรจุอยู่ในเนื้อหา อาจมีรูปแบบแตกต่างไปบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะระบุขอบเขตของเนื้อหา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลการเรียนรู้
5. สื่อ เอกสาร ประกอบการเรียนรู้เพิ่มเติม โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับเรื่องหรือ ประเด็นที่นำเสนอในแต่ละชุดการเรียนรู้ สำหรับผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม ได้ศึกษา ทำความเข้าใจในช่วงเตรียมการก่อนการฝึกอบรม และสำหรับเข้ารับการศึกษาทบทวนด้วยตนเอง

3. การปรับ/ประยุกต์ใช้กิจกรรม

กิจกรรมในแต่ละชุดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาผู้นำ ได้ตลอดระยะเวลาการพัฒนา โดยควรเป็นมากกว่าการอบรมหรือพัฒนาให้แล้วเสร็จในครั้งเดียว แต่เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นกระบวนการนำไปใช้อย่างน้อยควรมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.	การประเมินสถานการณ์และผู้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาศักยภาพ
2.	การนำผลการประเมินมากำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยปรับจากที่มีอยู่ในคู่มือ ฯ
3.	การออกแบบกำหนดการหรือตารางการจัดการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นทางการหรือพัฒนาร่วมกับการทำงานในพื้นที่
4.	การเตรียมทีมวิทยากร หรือตัวผู้นำในฐานะนักจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจถึงเป้าหมาย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กระบวนการและเทคนิควิธีจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท สถานการณ์และศักยภาพของผู้เข้าอบรม
5.	การประเมิน ทบทวน พัฒนา ปรับปรุงด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่ หรือเป็นกลุ่มเป้าหมายเดิมแต่เน้นสร้างความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติในเรื่องนั้นๆเพิ่มหรือเข้มข้นมากขึ้น

3.1 การปรับกระบวนการ /ขั้นตอน วิธีการ รายละเอียดต่างๆในแต่ละกิจกรรมสามารถทำได้โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับพื้นฐานการรับรู้และเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เวลาที่ใช้ จำนวนทีมงาน สถานที่ และข้อจำกัดอื่นๆที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่/กลุ่ม ฯลฯ ข้อควรระวังอย่างหนึ่งในการปรับ/ตัดทอนขั้นตอนหรือวิธีการที่ระบุไว้ในกิจกรรมก็คือ ไม่ควรตัดทอนหรือปรับจนกระทั่งประเด็นหลัก/ความคิดหลักที่ต้องการสื่อถึงผู้เข้าอบรม หายไป

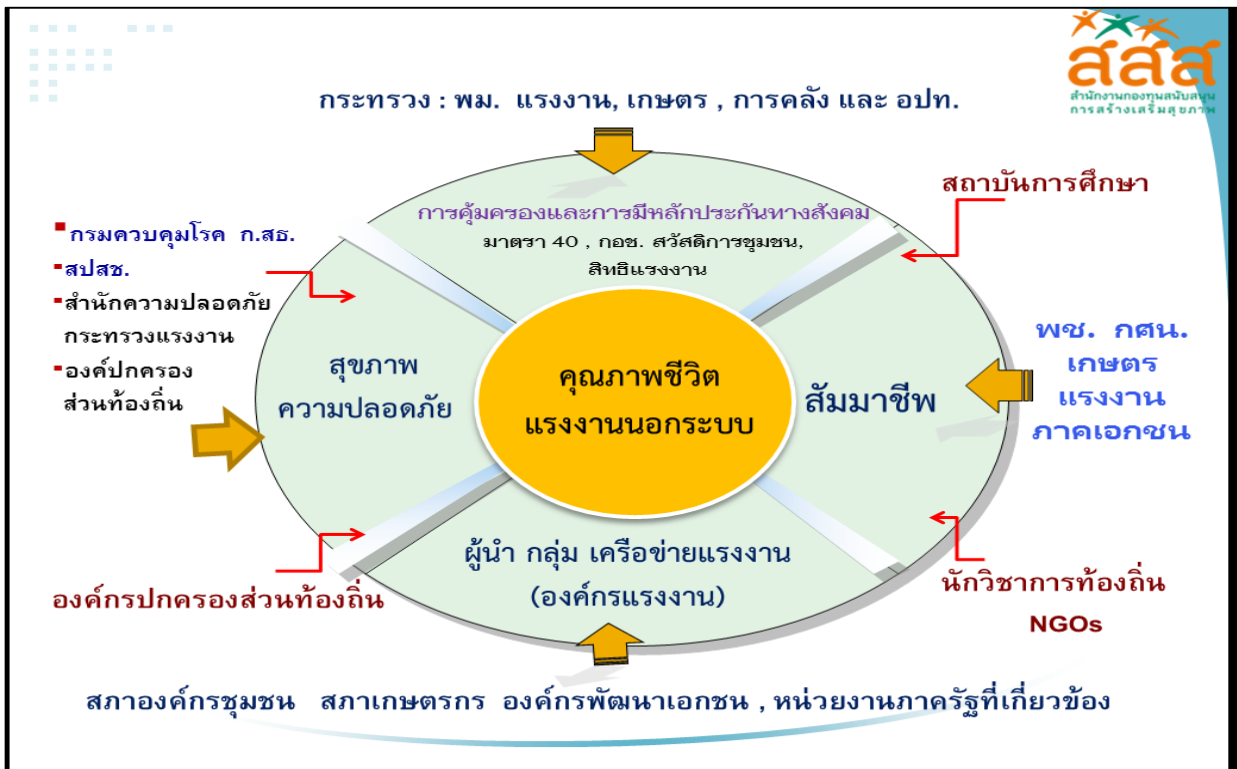
3.2 การปรับเวลาที่ใช้ในการทำในแต่ละกิจกรรม

เป็นสิ่งที่สามารถยืดหยุ่น/ปรับเปลี่ยนได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากนำไปในทำกับสมาชิก/กลุ่มเป้าหมายไม่จำเป็นว่าจะต้องทำครั้งเดียวหรือวันเดียวจบ เพราะจะทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างเร่ร่อน สมาชิกอาจจะยังไม่ทันได้เรียนรู้ หรือเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้เกิดความอยากลงมือทำ ผู้อำนวยการกระบวนการสามารถแบ่ง/ทยอยทำไปทีละกิจกรรมในเวลาที่สมาชิกว่าง เช่น ทุกเย็นหลังเลิกงาน ครั้งละ 1 ชั่วโมงในสัปดาห์ นั่นๆจนครบทุกกิจกรรม เป็นต้น

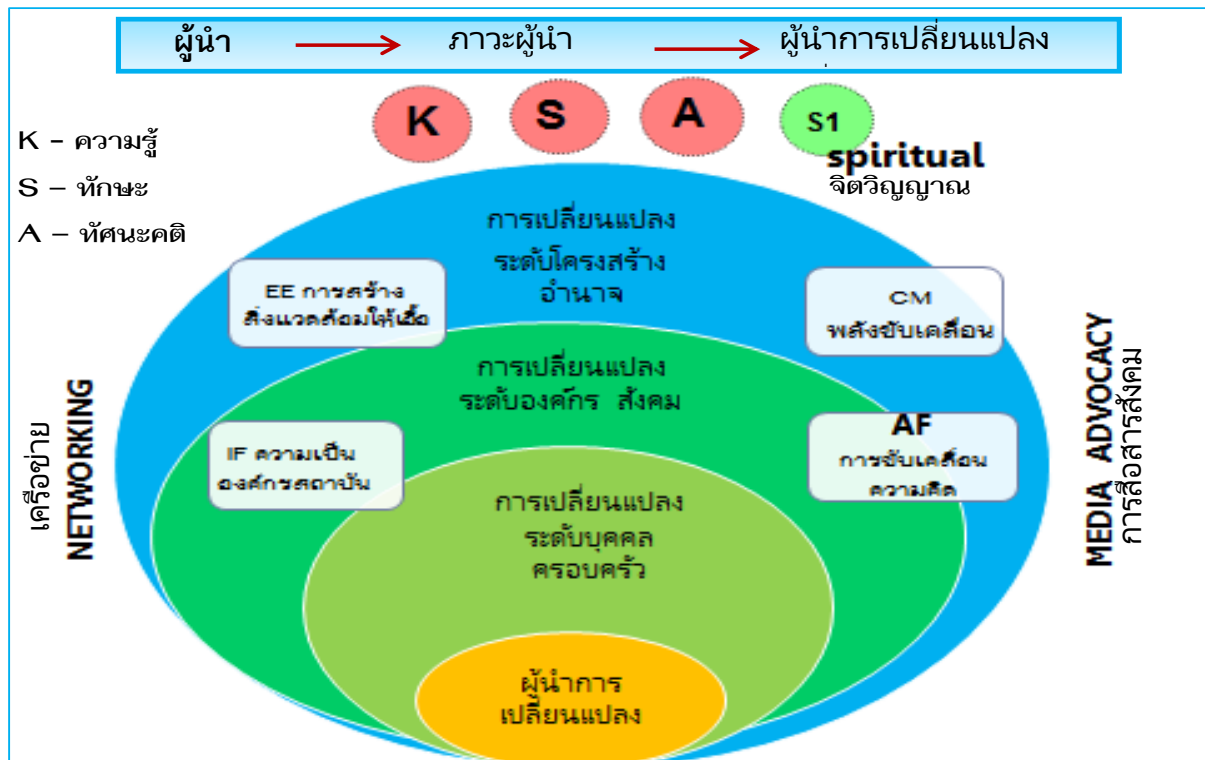

กรอบความคิดการพัฒนาผู้นำเพื่อการพัฒนา
คุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ
และชุดกิจกรรมการเรียนรู้

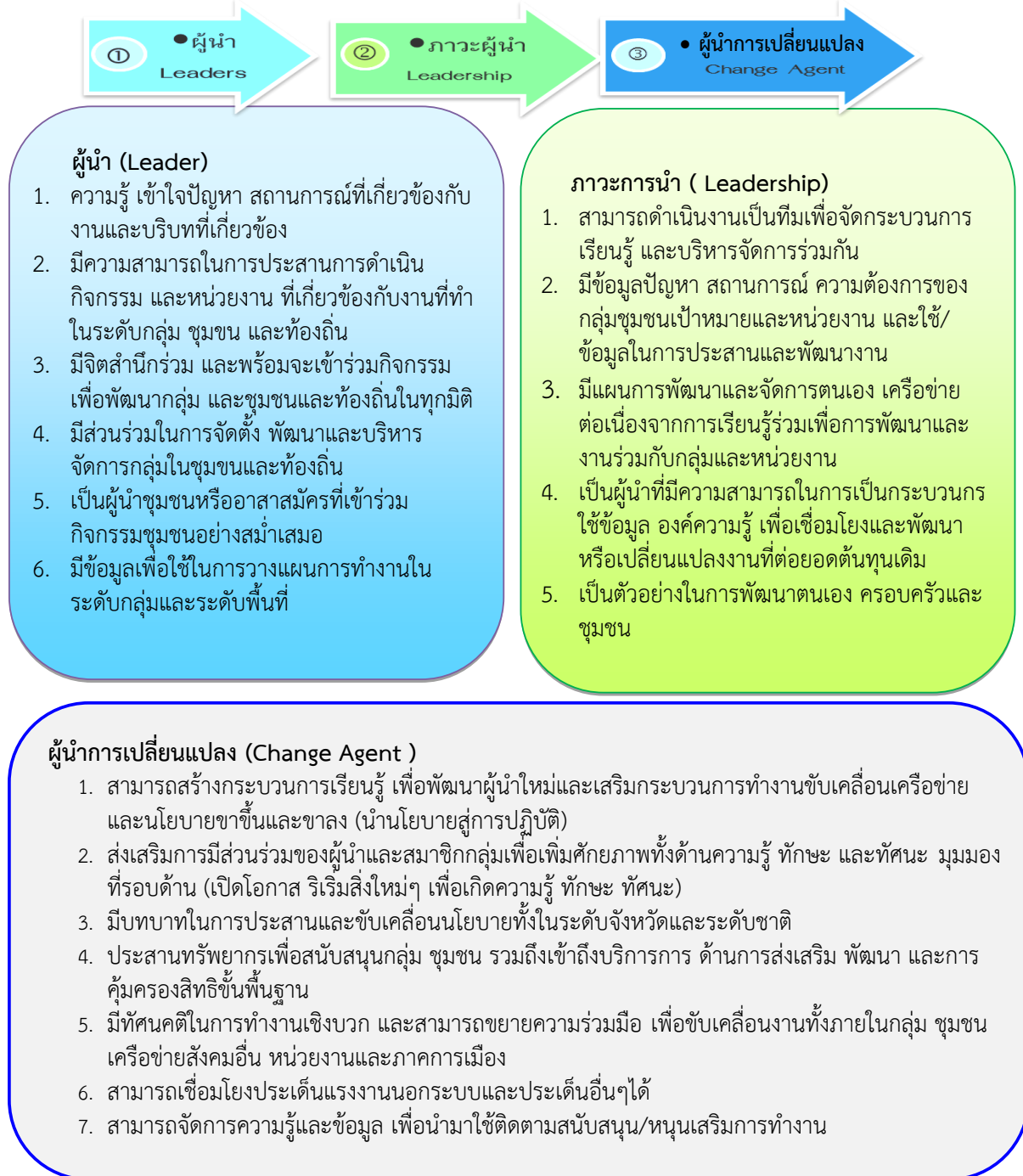
กรอบคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

↓ จากกรอบคิดการพัฒนาสู่การพัฒนาศักยภาพผู้นำแรงงานนอกระบบ ↓

จากกรอบคิดสู่การพัฒนาสมรรถนะ(Competency) ผู้นำ
เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

กระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้นำแรงงานนอกระบบ

ขั้นเตรียมการ

เครื่องมือการประเมิน
หรือคัดกรองผู้นำ

ขั้นลงมือปฏิบัติ

การสร้างความรู้
ความเข้าใจการปรับฐานคิด
ตระหนักและเห็นคุณค่า

การสนับสนุนการปรับใช้
ความรู้ความเข้าใจ
พัฒนาต้นแบบ

ขั้นประเมินผล

Like to see

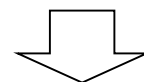
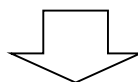
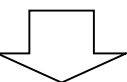
- ความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์
- ทักษะการปรับใช้ความรู้ที่จำเป็น
- การปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลง

Love to see

- การบูรณาการกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อสุขภาวะในชุมชน
- การแสวงหาแหล่งประโยชน์/งบประมาณสนับสนุน

ผู้นำที่มีคุณภาพ

1. มีวุฒิภาวะและศักยภาพการเป็นผู้นำ
2. จัดการข้อมูลและความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีการบริหารจัดการที่ดี
4. มีการขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ

การสร้างความรู้
ความเข้าใจ

การสนับสนุนการปรับใช้
ความรู้ความเข้าใจ

การปฏิบัติการ
เพื่อการเปลี่ยนแปลง

ชุดการเรียนรู้

การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เกิดจากการทำงาน

	หน้า
• เป้าหมายและวัตถุประสงค์การจัดทำชุดความรู้	13
• ภาพรวมของการเรียนรู้	14
• รายละเอียดเนื้อหา	15
• การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	16
กิจกรรมที่ 1 : หลักการเบื้องต้นของการประเมินความเสี่ยง	19
กิจกรรมที่ 2 : กระบวนการแลขั้นตอนประเมินความเสี่ยง	21
กิจกรรมที่ 3: การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการความเสี่ยง	28
กิจกรรมที่ 4: การกำหนดทางเลือกเพื่อจัดการความเสี่ยง	30
กิจกรรมที่ 5 : เทคนิคการจัดการความเสี่ยง	33
กิจกรรมที่ 6: การวางแผนจัดการความเสี่ยง	36
กิจกรรมที่ 7: การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการจัดการความเสี่ยง	39
กิจกรรมที่ 8: การขยายผลและสร้างเครือข่ายจัดการความเสี่ยง	42
กิจกรรมที่ 9: การจัดทำแผนงานโครงการและการประสานความร่วมมือกับ อปท.ประเด็นกองทุนสุขภาพท้องถิ่น	44
• สื่อ/เอกสารประกอบการเรียนรู้	46

1. เป้าหมายการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้นำ 3 ระดับ

ระดับ	บทบาท	เป้าหมายการพัฒนา
1 : ผู้นำ Leader	1. ปฏิบัติหน้าที่ผู้นำกลุ่ม / อาชีพ สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านการ ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคให้กับ ตนเอง สมาชิกในครอบครัว/กลุ่ม 2. สามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนา ข้อ 1- 5	1. สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงได้ 2. สามารถสื่อสารความเสี่ยงให้ผู้เกี่ยวข้องได้ 3. สามารถออกแบบและวางแผนปฏิบัติการจัดการ ความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิค วิธีการ รูปแบบที่เหมาะสม 4. สามารถจัดการความเสี่ยงได้ ในประเด็น/เรื่องที่เป็น ปัญหา เช่น การใช้สารเคมี การยศาสตร์ การ เจ็บป่วยในระบบหายใจ และพฤติกรรมเสี่ยง เป็นต้น 5. สามารถวางแผนและดำเนินการเพื่อสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน
2 :ผู้มีภาวะ การนำ Leadership	1.ปฏิบัติหน้าที่ผู้นำกลุ่ม / อาชีพ สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านการ ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระดับ พื้นที่ชุมชน / เครือข่าย 2. สามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมาย ของหลักสูตร ข้อ 1-7	6. สามารถวางแผนการจัดการความเสี่ยง ระดับ กลุ่ม/ชุมชนได้อย่างเป็นระบบ 7. สามารถดำเนินการขยายผล และสร้างเครือข่าย การจัดการความเสี่ยงในพื้นที่ได้
3 :ผู้นำการ เปลี่ยนแปลง Change Agent	1.ปฏิบัติหน้าที่ผู้นำ / ตัวแทน แรงงาน นอกระบบ สามารถสร้างการ เปลี่ยนแปลงด้านนโยบายในการ ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระดับ พื้นที่ /ชุมชน /จังหวัด/ภูมิภาค/ ประเทศ 2. สามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมาย ของหลักสูตร ข้อ 1-10	8.สามารถขับเคลื่อนให้เกิดกลไกควบคุมความเสี่ยงที่ นำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่(อาจ เน้นประเด็นเฉพาะ) 9.สามารถมีส่วนร่วม/วางแผนจัดการกองทุนสุขภาพ ท้องถิ่น หรือพัฒนาระบบ อาชีวอนามัย /อำเภอ/ จังหวัด 10.สามารถมีส่วนร่วม/วางแผนติดตามและ ประเมินผลนโยบายระดับพื้นที่ได้

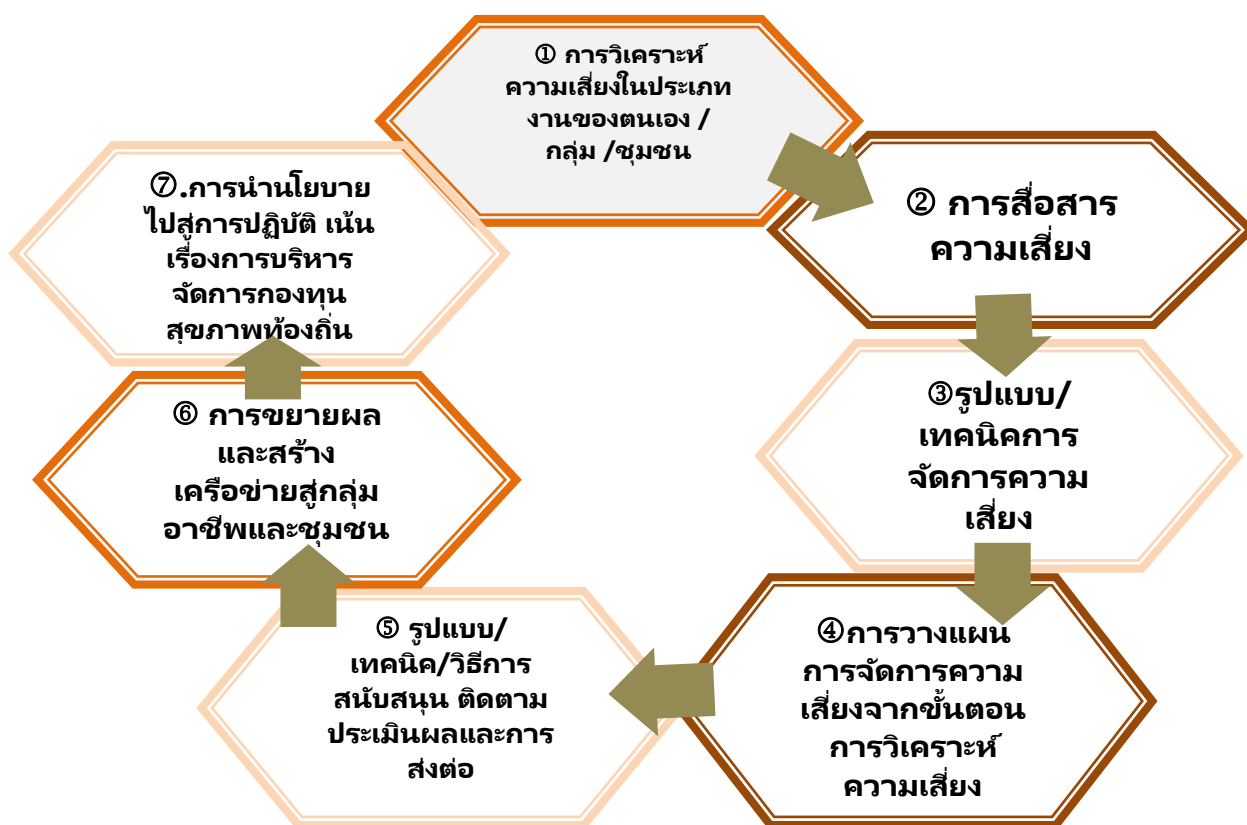
2.วัตถุประสงค์

2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ: ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นของการประเมินความเสี่ยง การจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง หลักการสื่อสารความเสี่ยง,แนวทางการจัดการความเสี่ยง,รูปแบบและเทคนิคในการจัดการความเสี่ยงในระดับต่างๆ ,รูปแบบและเทคนิคในการวางแผนติดตาม ประเมินผล , เทคนิคการขยายผลและสร้างเครือข่าย

2.2 ด้านทัศนคติ: ผู้เข้าอบรมตระหนักถึงสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาสุขภาพและความเสี่ยงในการประกอบอาชีพ ยอมรับ และเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการแก้ปัญหา และเป็นหลักในการขยายผลสู่สมาชิกในครอบครัว / กลุ่ม /ชุมชน มีความมั่นใจในการที่จะนำเทคนิค /วิธีการ กระบวนการต่างๆที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติจริง

2.3 ด้านทักษะ: ผู้เข้าอบรมสามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ เชื่อมโยงปัญหาและสาเหตุเกี่ยวกับปัญหา ด้านสุขภาพ/ความเสี่ยงในการประกอบอาชีพ , ทักษะการสื่อสาร ทำความเข้าใจ สร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาแก่ผู้เกี่ยวข้องและผู้ได้รับผลกระทบ,สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ จากการฝึกอบรมในการวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาสุขภาพ/จัดการความเสี่ยงในระดับต่างๆ การวางแผนติดตาม ประเมินผลรวมทั้งการขยายผลและสร้างเครือข่าย

3. ภาพรวมของการเรียนรู้

4.รายละเอียดเนื้อหา

เนื้อหาหลัก	เนื้อหาย่อย
1. การประเมินความเสี่ยง	1.1 หลักการเบื้องต้นของการประเมินความเสี่ยง 1) ความหมายของความเสี่ยง 2) ความหมายของสิ่งคุกคามสุขภาพ 3) ลักษณะของผลกระทบและสิ่งคุกคาม 1.2 กระบวนการและขั้นตอนประเมินความเสี่ยง 1) การระบุสิ่งคุกคาม/ ความเสี่ยง 2) การจัดลำดับความเสี่ยง
2. การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการความเสี่ยง	2.1 หลักการ/ เป้าหมายของการสื่อสารความเสี่ยง 1) เพื่อสร้างความตระหนัก 2) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม 2.2 กระบวนการ /ขั้นตอนในการสื่อสารเพื่อหาแนวร่วมจัดการความเสี่ยง 1) การวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้อง /ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 3) การเตรียมเนื้อหา /ข้อมูลที่จะนำเสนอ 4) การกำหนดเป้าหมายร่วม /ข้อตกลง / แนวทางจัดการความเสี่ยง 2.3 เทคนิคสำคัญที่ใช้ /ปรับใช้ 1) การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบด้วย Problem Tree และ Mind Mapping 2) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย Stakeholder Analysis
3. การจัดการความเสี่ยง	3.1 การกำหนดทางเลือกเพื่อจัดการความเสี่ยง 3.2 หลักการ เทคนิคในการจัดการความเสี่ยง
4. การวางแผนจัดการความเสี่ยง	4.1 กรอบคิดในการจัดการความเสี่ยงด้วยวงจรคุณภาพ PDCA 4.2 เทคนิคที่สามารถใช้วางแผนอย่างมีส่วนร่วม 1) การวิเคราะห์ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส –อุปสรรค (SWOT Analysis) 2) การวิเคราะห์พลังสนาม (Force Field Analysis) 4.3 การวิเคราะห์แหล่งทุน และการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
5. การสนับสนุน ติดตามประเมินผลการจัดการความเสี่ยง	5.1 หลักการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล 5.2 ประเภทการติดตาม ประเมินผล
6. การขยายผลและสร้างเครือข่ายจัดการความเสี่ยง	6.1 ความสำคัญและแนวคิดพื้นฐานในการขยายผลและสร้างเครือข่ายจัดการความเสี่ยง 1) แนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา 2) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6.2 รูปแบบ /เทคนิคในการขยายผลและสร้างเครือข่าย 1) การสร้างกระแส 2) การเป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา

เนื้อหาหลัก	เนื้อหาย่อย
	3) การเป็นศูนย์เรียนรู้/พื้นที่ต้นแบบ
7. การจัดทำแผนโครงการและการประสานความร่วมมือกับอปท.ประเด็นกองทุนสุขภาพท้องถิ่น	7.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกองทุนสุขภาพท้องถิ่น 7.2. การจัดทำแผนกองทุนสุขภาพท้องถิ่น 7.3 ปฏิทิน และขั้นตอนการจัดทำแผน แบบฟอร์มหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดทำแผน

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.1 กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 9 กิจกรรมที่มีความต่อเนื่องกัน สามารถนำไปจัดเป็นชุดกิจกรรมย่อย เพื่อไม่ต้องใช้เวลาฝึกอบรมนานเกินไป โดยมีกระบวนการฝึก/ลงมือปฏิบัติ และเสริมเทคนิค/วิธีการต่างๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ

กิจกรรมการเรียนรู้	กระบวนการหลัก	เวลาที่ใช้(ชั่วโมง)	
		ภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 1 : หลักการเบื้องต้นของการประเมินความเสี่ยง	- การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มย่อย - การบรรยาย/เพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจ	1 ชั่วโมง 15 นาที	-
กิจกรรมที่ 2 : กระบวนการและขั้นตอนประเมินความเสี่ยง	- การนำเสนอหลักการ / วิธีการใช้เครื่องมือ - การฝึกใช้เครื่องมือในกลุ่มย่อย - การลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่	3 ชั่วโมง 30 นาที	ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 3 : การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการความเสี่ยง	- การนำเสนอหลักการ / ประโยชน์ - การเตรียมการ และฝึกใช้เทคนิคต่างๆที่จำเป็นในกลุ่มย่อย - การลงมือปฏิบัติเพื่อสื่อสารต่อกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่	3 ชั่วโมง	ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 4: การกำหนดทางเลือกเพื่อจัดการความเสี่ยง	- การนำเสนอ ตัวอย่าง หลักการ / ขั้นตอน - การฝึกปฏิบัติในกลุ่มย่อยเพื่อหาทางเลือกต่างๆในการจัดการความเสี่ยง - การลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่เพื่อสรุปทางเลือกที่เหมาะสม	2 ชั่วโมง	ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 5 : เทคนิคการจัดการความเสี่ยง	- การนำเสนอ ตัวอย่างแนวคิด /หลักการ เทคนิคการจัดการความเสี่ยง - กลุ่มย่อย : การสำรวจ และประเมินความพร้อมในการใช้เทคนิค/เครื่องมือจัดการความเสี่ยง - การวางแผนและพัฒนาตนเองเพื่อจัดการความเสี่ยง	3 ชั่วโมง	ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนรู้	กระบวนการหลัก	เวลาที่ใช้(ชั่วโมง)	
		ภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 6 : แผนจัดการความเสี่ยง	• การนำเสนอกรอบคิด / แนวทาง/เทคนิคในการวางแผน • กลุ่มใหญ่ : ร่วมกันกำหนดองค์ประกอบ / / เกณฑ์ประเมินคุณภาพของแผน • กลุ่มย่อย : ปฏิบัติการวางแผนและวิเคราะห์แหล่งทุนในการดำเนินการ	3 ชั่วโมง	
กิจกรรมที่ 7 : การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล การจัดการความเสี่ยง	• การนำเสนอหลักการ /วิธีการ • กลุ่มย่อย: การกำหนดแนวทาง/เกณฑ์ประเมิน • การลงมือจัดการความเสี่ยงในพื้นที่พร้อมประเมินผล	2 ชั่วโมง 30 นาที	ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 8 : การ ขยายผลและสร้าง เครือข่ายจัดการ ความเสี่ยง	• การนำเสนอผลการปฏิบัติงานการนำเสนอหลักการ แนวทาง เทคนิคการขยายผล • กลุ่มย่อย : วิเคราะห์และสรุปแนวทางเพื่อขยายผล • การลงมือปฏิบัติเพื่อขยายผลในพื้นที่	3 ชั่วโมง	ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 9: การ จัดทำแผนงาน โครงการและการ ประสานความร่วมมือ กับ อปท. ประเด็น กองทุนสุขภาพ ท้องถิ่น	• การนำเสนอกรอบคิด /หลักการ / วิธีการ • กลุ่มย่อย : ฝึกทำแผน/โครงการตามแบบฟอร์มของกองทุนสุขภาพท้องถิ่น	40 นาที	50 นาที

5.2 **ตัวอย่าง** สำหรับการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการฝึกอบรมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำ
แรงงานนอกระบบใน 3 สมรรถนะ ได้แก่ระดับผู้นำ ผู้มีภาวะการนำ และระดับผู้นำการ
เปลี่ยนแปลง แสดงในตาราง

ระดับ ผู้นำแรงงานนอกระบบ	กิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรจัด
1. ผู้นำ: Leader	กิจกรรมที่ 1- 2, 4- 7 เน้นการวางพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่างๆ โดยปรับเทคนิค/วิธีการ /เครื่องมือที่ใช้ให้ง่ายต่อการ ทำความเข้าใจและการนำไปทดลอง/ปฏิบัติด้วยตนเอง ตามศักยภาพและความพร้อมของผู้นำแต่ละคน
2. ผู้มีภาวะการนำ :Leadership	กิจกรรมที่ 1 – 8 เน้นการใช้เทคนิค เครื่องมือ วิธีการที่มีความละเอียด ซับซ้อนขึ้นจากการฝึกอบรมระดับผู้นำ (Leader) และ เน้นการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่างๆไปปฏิบัติให้ เกิดผลในกลุ่ม /ชุมชน จนสามารถขยายผลได้อย่าง มั่นใจ
3.ผู้นำการเปลี่ยนแปลง : Change Agent	กิจกรรมที่ 1 – 9 เน้นการลงมือปฏิบัติจนสามารถสร้างนวัตกรรมซึ่งเกิด จากการเรียนรู้/ พัฒนาขึ้นระหว่างการปฏิบัติ รวมทั้ง การพัฒนาตน / กลุ่ม ให้มีความพร้อมในการขยายผล และสร้างเครือข่าย และการสร้างการมีส่วนร่วมในทุก ระดับเพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืนของการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 1

: หลักการเบื้องต้นของการประเมินความเสี่ยง

สาระสำคัญ

1. ความหมายของ “ความเสี่ยง”

- เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดหวัง อาจสร้างความเสียหายให้กับคนแลทรัพยากรสิน มากหรือน้อย กว้างหรือแคบ ขึ้นกับสาเหตุ ปัจจัย โอกาส และสภาพแวดล้อม

2. ความหมายของสิ่งคุกคามสุขภาพ

- สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่ในสถานที่ทำงาน ที่สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ หรือการบาดเจ็บ

3. ลักษณะและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสิ่งคุกคามสุขภาพ

- 1) สิ่งคุกคามทางกายภาพ เช่น ฝุ่นละออง เสียงดัง ความร้อน ซึ่งก่อให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคปอดจากฝุ่นหิน โรคปอดจากแร่ใยหิน โรคปอดฝุ่นฝ้าย ทำให้สูญเสียการได้ยิน ซึ่งมีทั้งแบบชั่วคราวและแบบถาวร ก่อให้เกิดการรบกวนการสนทนา และกลบเสียงสัญญาณต่างๆ และทำให้อ่อนเพลีย เป็นต้อเนื้อ ต้อลม ต้อกระจก
- 2) สิ่งคุกคามทางเคมี เช่น สารเคมีชนิดต่างๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ เช่น ทำลายเนื้อเยื่อ ทำให้เกิดความผิดปกติแก่เด็กในครรภ์ ทำให้เป็นมะเร็งที่อวัยวะต่างๆ เกิดโรคจากพิษของสารตะกั่ว โรคผิวหนังจากการทำงาน เป็นต้น
- 3) สิ่งคุกคามทางชีวภาพ เช่น เชื้อแบคทีเรีย เชื้อรา ไวรัส ทำให้ร่างกายเกิดการติดเชื้อ เกิดการอักเสบในอวัยวะต่างๆ เช่น โรคแอนแทรกซ์ โรคฉี่หนู เป็นต้น
- 4) สิ่งคุกคามทางจิตวิทยาสังคม เช่น ภาระงานที่หนักอึ้ง งานที่เร่งรีบ งานที่ต้องใช้ความรับผิดชอบสูง ก่อให้เกิดอาการนอนไม่หลับ เครียด วิตกกังวล

ผลการเรียนรู้และการประเมินผล

ผลการเรียนรู้	การประเมินผล
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ 1.1 สามารถสรุปความหมายของ “ความเสี่ยง” และ “สิ่งคุกคาม” ได้ 1.2 สามารถสรุป จัดประเภท และอธิบายถึงลักษณะของสิ่งคุกคามสุขภาพแต่ละประเภทได้	1. ความถูกต้อง ครบถ้วนของการสรุป/อธิบายความหมาย คำนิยาม 2. การให้เหตุผลที่เหมาะสมในการ แยกแยะ ระบุความแตกต่าง จัดประเภทสิ่งคุกคามสุขภาพ
2. ด้านทัศนคติ มองเห็นสภาพปัญหา และยอมรับบทบาทของตนในฐานะผู้นำครอบครัว /กลุ่ม สมาชิกในชุมชนที่จะเป็นหลักในการจัดการสิ่งคุกคามสุขภาพ	1. พฤติกรรมเชิงบวก การแสดงออก, ภาษากาย ขณะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2. การเสนอตนเป็นผู้นำ/รับผิดชอบ/ผู้เริ่มต้นในการจัดการความเสี่ยง
3. ด้านทักษะ สามารถใช้การคิดวิเคราะห์เพื่อระบุสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสิ่งคุกคามที่มีต่อตนเอง สมาชิกในครอบครัว/กลุ่ม และชุมชนได้	1. ความเชื่อถือได้ ครบถ้วน ครอบคลุม ของข้อมูล/เนื้อหาในประเด็นต่างๆที่ใช้ประกอบการคิดวิเคราะห์ 2. ความสามารถในการเชื่อมโยงประเด็นต่างๆในกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล

เวลา ที่ใช้ 1 ชั่วโมง 15 นาที

(4) กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
- ใช้คำถามนำสู่การพูดคุยแลกเปลี่ยน - เห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวที่ว่า“ชีวิตทุกวันนี้ เต็มไปด้วยความเสี่ยง” - แบ่งกลุ่มย่อย เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเด็น - เราพบอะไรที่เป็น “ความเสี่ยง” ในชีวิตประจำวัน “ความเสี่ยง” นั้นเกิดจากใคร /อะไร และส่งผลต่อใครหรือไม่ /อย่างไร - เราทำอย่างไรเมื่อพบเจอ“ความเสี่ยง”นั้นๆ - ใช้คำถามเพื่อสรุป และจัดกลุ่มสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ความเสี่ยง” และ “สิ่งคุกคาม” แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร - ความเสี่ยงที่เราพบเห็นในชีวิตประจำวันมีกี่ประเภท และส่งผลกระทบต่ออย่างไร ต่อใครบ้าง - เป็นหน้าที่ของใครที่จะต้องจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้น - เพิ่มเติมความเข้าใจเกี่ยวกับ - ความหมายของ “สิ่งคุกคามด้านสุขภาพ” - ประเภทและลักษณะของสิ่งคุกคามสุขภาพ - ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสิ่งคุกคามสุขภาพ - กลุ่มย่อย ทบทวนความเข้าใจ นำมาวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกัน ในประเด็น - สิ่งที่เราพบในชีวิตประจำวันนั้น มีอะไรบ้างที่เป็นสิ่งคุกคามสุขภาพ เพราะเหตุใด - มีใครบ้างที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับผลกระทบต่อสิ่งคุกคามสุขภาพเหล่านี้ อย่างไร - ใครที่ควรจะเป็นคนจัดการไม่ให้สิ่งคุกคามเหล่านี้ส่งผลเสียต่อสุขภาพ	- ประเด็นคำถาม - ประเด็นพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ - ใบความรู้ เกี่ยวกับ ความหมาย ลักษณะ และ ผลกระทบที่เกิดจากสิ่งคุกคามต่อสุขภาพ

ข้อแนะนำ/เทคนิคเฉพาะในการจัดกิจกรรมเรียนรู้

- ควรให้เวลามากพอสำหรับการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เข้าอบรม เพราะจะเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการสร้างความคุ้นเคย การยอมเปิดใจก่อนที่จะทำกิจกรรมต่อไป
- ควรมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ของปัญหาสิ่งคุกคามสุขภาพจากพื้นที่ เช่น ภาพถ่าย สกิดิตการเจ็บป่วย ฯลฯ ประกอบการนำเสนอ

กิจกรรมที่ 2

: กระบวนการและขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง

สาระสำคัญ

1. การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ หมายถึง การประเมินว่าสิ่งคุกคามสุขภาพต่างๆในสถานที่ทำงานนั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานมากน้อยอย่างไร หลังจากประเมินความเสี่ยงแล้ว ผลที่ได้จะนำไปใช้จัดลำดับความสำคัญของปัญหาทางสุขภาพ และจัดอันดับความสำคัญของมาตรการในการป้องกันควบคุมหรือลดความเสี่ยง

2. ขั้นตอนของการประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย

- 1) การวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงาน พร้อมชี้บ่งอันตราย หรือระบุสิ่งคุกคามต่อสุขภาพ
- 2) การประเมินโอกาสของการเกิดอันตราย
- 3) การประเมินระดับความรุนแรงของอันตราย
- 4) การจัดระดับความเสี่ยง เพื่อแสดงว่าค่าความเสี่ยงใดสำคัญที่สุด

ผลการเรียนรู้และการประเมินผล

ผลการเรียนรู้	การประเมินผล
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ 1.1 สามารถสรุปหลักการ กระบวนการ ขั้นตอนในการประเมินความเสี่ยงได้ 1.2 สามารถสรุปขั้นตอน วิธีการ เทคนิคในการใช้/เลือกใช้เครื่องมือประเมินความเสี่ยงได้	1.การอธิบาย ให้ความเห็น สรุปและจับประเด็นจากการรับฟัง /อ่าน /ลงมือปฏิบัติ 2. การวิเคราะห์ แยกแยะจุดเด่น จุดด้อย ข้อจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ 3. ความถูกต้อง ครบถ้วนของผลการประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง
2. ด้านทัศนคติ รับรู้ถึงสถานการณ์/ความรุนแรงของความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพของตน ผลกระทบที่เกิดขึ้น และยอมรับความจำเป็นที่ตนจะต้องจัดการกับความเสี่ยงเหล่านั้น	1. พฤติกรรมและการแสดงออกถึงความตระหนักรู้ ด้วยภาษากาย/วาจาขณะทำกิจกรรม 2. การให้เหตุผลในการจัดอันดับ หรือประเมินคุณค่าในประเด็นต่างๆที่เรียนรู้
3.ด้านทักษะ 3.1 สามารถนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงไปใช้ในพื้นทำงานได้ 3.2 สามารถระบุและจัดลำดับความเสี่ยงโดยใช้เครื่องมือและเกณฑ์ที่เหมาะสม	1. การนำกระบวนการ/เทคนิค เครื่องมือ ประเมินความเสี่ยงไปใช้อย่างเป็นขั้นตอน มีเทคนิควิธีการที่น่าสนใจ 2. ความถูกต้อง น่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินความเสี่ยง

เวลา ที่ใช้ 3 ชั่วโมง30 นาที

กระบวนการจัดการเรียนรู้

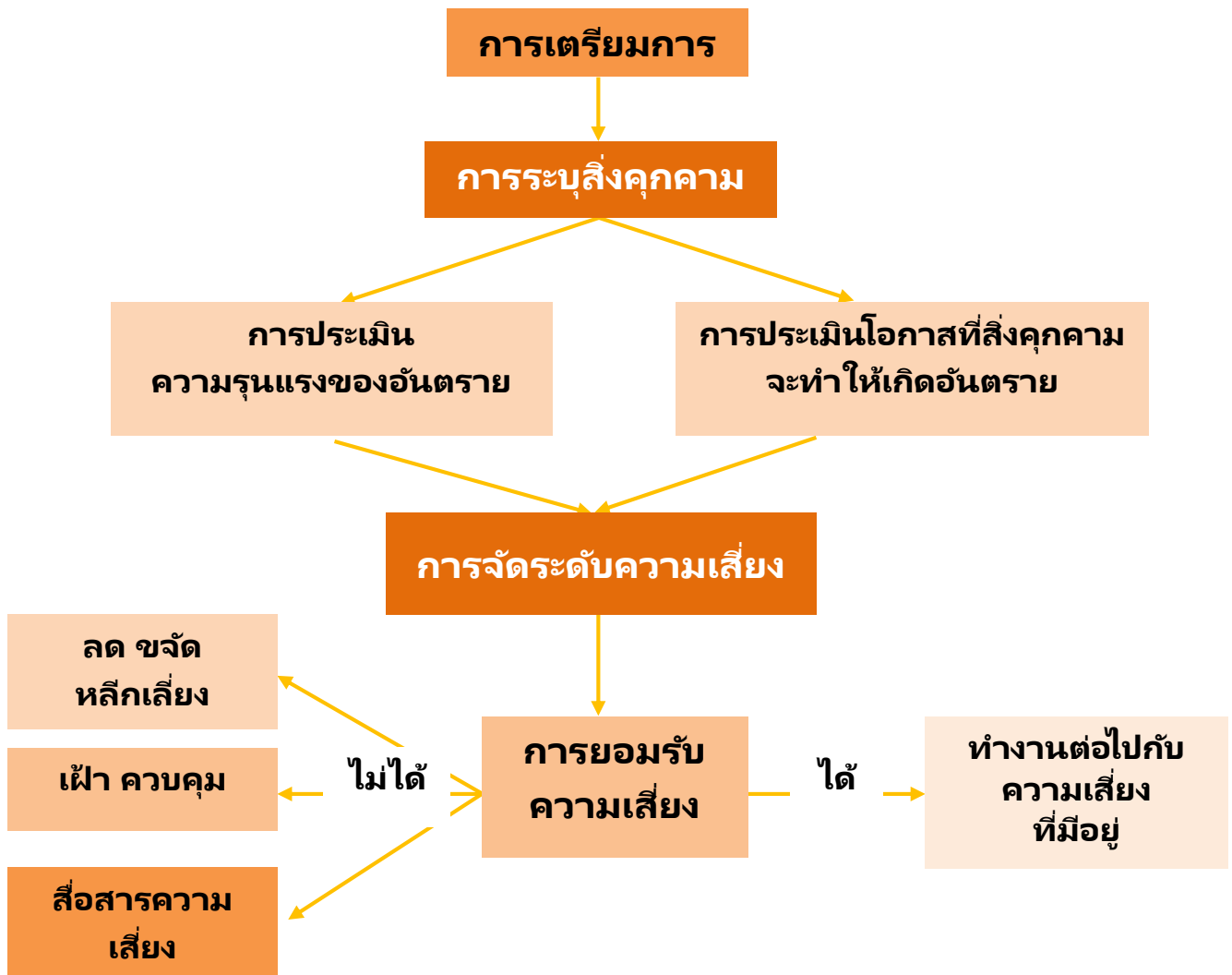
ขั้นตอน เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
1. นำเสนอ • หลักการ กระบวนการ ขั้นตอนประเมินความเสี่ยง • ชนิด/ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ประเมินความเสี่ยง 2. แบ่งกลุ่มย่อย แยกตามประเภทงาน/ลักษณะงาน (เช่น กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่ม SME) เพื่อศึกษาหลักการ รายละเอียด/ขั้นตอนการใช้งาน และฝึกการใช้เครื่องมือจากกรณี /สถานที่ตัวอย่าง 3. ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลการฝึกประเมินความเสี่ยงของกลุ่ม 4. วิทยากร นำพูดคุย วิเคราะห์ วิจารณ์ถึง • ข้อดี ข้อด้อย ของเครื่องมือที่ใช้ • ความเป็นไปได้ในการนำเครื่องมือไปใช้ด้วยตนเอง • ข้อจำกัด รวมถึงความต้องการในการสนับสนุน ช่วยเหลือเบื้องต้นขณะใช้เครื่องมืออื่นๆ 5. วิทยากรนำเสนอหลักการ ขั้นตอน และเครื่องมือที่จะใช้เพื่อจัดลำดับความเสี่ยง 6. ฝึกการจัดลำดับความเสี่ยงในกลุ่มย่อย โดย 1) ประเมินโอกาสของอันตราย 2) ประเมินระดับความรุนแรงของอันตรายที่เกิดขึ้น 3) จัดลำดับโอกาสความรุนแรง 4) สรุปถึงความเสี่ยงที่มีความจำเป็นในการจัดการ /ป้องกัน/แก้ไขใน 3 อันดับแรกโดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น งบประมาณ ระยะเวลา ความยากง่ายในการแก้ไข ฯลฯ 7. นำเสนอผลงานการฝึกปฏิบัติประเมินและจัดลำดับความเสี่ยงของแต่ละกลุ่ม โดยแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างกลุ่ม 8. วิทยากรนำเสนอตัวอย่างผลการประเมินความเสี่ยงที่เป็นจุดเริ่มต้นในการปรับแก้ไขพฤติกรรม/รูปแบบการทำงานที่น่าสนใจ 9. ผู้เข้าอบรมลงมือปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงในพื้นที่จริง 10. การนำเสนอผลการประเมินความเสี่ยงในพื้นที่ของผู้เข้าอบรม ด้วยรูปแบบที่ผู้เข้าอบรมพิจารณาว่าเหมาะสมและน่าสนใจ	1. ใบความรู้เกี่ยวกับหลักการประเมินความเสี่ยง 2. ตัวอย่างเครื่องมือประเมินความเสี่ยง 3. ใบความรู้เกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน วิธีการใช้เครื่องมือประเมินความเสี่ยงแต่ละชนิด 4. กรณี/สถานที่ตัวอย่างสำหรับฝึกประเมินความเสี่ยง 5. ใบงาน /แบบฟอร์มบันทึกผลการประเมินความเสี่ยง 6. ใบความรู้เกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน เครื่องมือในการจัดลำดับความเสี่ยง 7. ตัวอย่างผลการประเมินความเสี่ยงในแต่ละประเภทงาน 8. ใบงานสำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่

ข้อแนะนำ/เทคนิคเฉพาะในการจัดกิจกรรมเรียนรู้

1. การฝึกปฏิบัติอาจใช้สถานที่จริงของผู้เข้าอบรมคนใดคนหนึ่ง โดยให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนเรียนรู้ไปพร้อมกัน
2. ควรย้ำความสำคัญในการปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงในพื้นที่งานของแต่ละคนอย่างจริงจัง มีการใช้ / นำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการความเสี่ยงที่ประสบผลสำเร็จ

ตัวอย่างใบความรู้ เรื่องการประเมินความเสี่ยง

1. ผังแสดงขั้นตอนของการประเมินและบริหารจัดการความเสี่ยง

2. การเตรียมการเพื่อการประเมินความเสี่ยง

จะต้องรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

- แผนผัง/กระบวนการทำงาน/ขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด
- รายชื่อสารเคมี
- เครื่องจักร/อุปกรณ์
- บันทึกข้อมูลการบาดเจ็บ เจ็บป่วย
- ข้อมูลระบบป้องกัน ควบคุมที่มีอยู่
- ข้อร้องเรียนจากผู้ปฏิบัติงาน

3. การระบุสิ่งคุกคาม / ระบุความเสี่ยง

สามารถใช้แบบประเมินต่างๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะงาน เช่น

1) แบบประเมิน JSA : การวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย

เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ทำได้ง่ายๆ เพื่อสืบค้นแนวโน้มของอันตรายที่จะเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน แล้วหาทางแก้ไขโดยการปรับปรุงวิธีการทำงานให้ถูกต้อง ปัจจุบัน JSA จะไม่เน้นเพียงการสืบค้นอันตรายในส่วนที่มีแนวโน้มจะเกิดอุบัติเหตุเท่านั้น แต่จะวิเคราะห์ไปถึงอันตรายอื่นๆด้วย เช่น เคมี ฝุ่นผง สภาพบรรยากาศรวมไปถึงการหาข้อมูลในทางการยศาสตร์

ขั้นตอนการสำรวจ

1. เลือกงานที่ต้องการวิเคราะห์
2. แยกแยะขั้นตอนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในกระบวนการของงานนั้น
3. ระบุอันตรายที่มีหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นของแต่ละขั้นตอน ที่แยกออกมาดังกล่าว
4. หาวิธีการแก้ไขเพื่อลดอันตราย หรือลดแนวโน้มตามที่ได้ระบุได้นั้น

ตัวอย่างการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย ของงานเครื่องเรือนหาวาย

ขั้นตอนการทำงาน	อันตรายที่พบ
1. เหลาหาวาย	• หาวยบาดมือ • เศษหาวยกระเด็นเข้าตา • การแพ้ฝุ่นหาวยจากการหายใจเข้าไป
2. ตัดหาวย	• หาวยหัก และมีเศษหาวยกระเด็นเข้าตา • ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ • ไฟไหม้จากแก๊สหุงต้ม
3. ขัดหาวยด้วยกระดาษทราย	• ฝุ่นมีผลต่อระบบทางเดินหายใจ
4. ผูกเส้นหาวยที่ขอบชิ้นงานและสานหาวย	• เจ็บมือและนิ้วมือจากแรงกด • ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
5. การกำจัดเส้นหรือขนหาวยด้วยเปลวไฟ	• ไฟไหม้ • สัมผัสของร้อน
6. หาน้ำยาฟอกขาว	• ระคายเคืองระบบผิวหนัง หายใจ ดวงตา
7. ทาแล็กเกอร์	• สารทำลายจากแล็กเกอร์ทำให้ระคายเคืองระบบทางเดินหายใจ ผิวหนัง ตา

2) แบบประเมิน WISH: การปรับปรุงสภาพการทำงานสำหรับผู้ทำงานที่บ้านเป็นเครื่องมือในการสำรวจสภาพการทำงานของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงสภาพการทำงานโดยวิธีง่ายๆ แบบสำรวจจัดหมวดหมู่ของการสำรวจสภาพการทำงาน ออกเป็น 5 หมวดคือ

1. การจัดเก็บและขนย้ายวัสดุสิ่งของ
2. ความปลอดภัยในการทำงานกับเครื่องจักร
3. สถานะงาน
4. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
5. สวัสดิการสังคมและการจัดการภายในองค์กร

วิธีการสำรวจ

ผู้สำรวจอ่านแบบสำรวจโดยละเอียด แล้วค้นหามาตรการปรับปรุงในแต่ละหัวข้อ

- หากพบว่ามาตรการใดได้ดำเนินการไปแล้ว หรือไม่มีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข ให้ทำเครื่องหมายในหน้าคำว่า “ไม่มี”
- ถ้าหากพบว่ามาตรการดังกล่าวเป็นประโยชน์ ให้ทำเครื่องหมายหน้าคำว่า “มี” และอธิบายข้อเสนอแนะหรือบริเวณที่จะทำการปรับปรุงลงในเนื้อที่ว่าง ใต้คำว่าหมายเหตุ
- และถ้าได้ทำเครื่องหมาย หน้าคำว่า “มี” หากคิดว่ามาตรการนั้นมีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่ควรได้รับการปรับปรุงโดยเร็ว ให้ทำเครื่องหมาย หน้าคำว่า “ปรับปรุงโดยเร็ว”

3) แบบประเมิน WIND: การปรับปรุงสภาพการทำงานในงานภาคเกษตรเป็นเครื่องมือที่ใช้สำรวจสภาพการทำงานของเกษตรกรเพื่อนำมาปรับปรุงสภาพการทำงานโดยวิธีง่ายๆ แบบสำรวจจัดหมวดหมู่ของการสำรวจสภาพการทำงาน ออกเป็น 6 หมวดคือ

1. การจัดเก็บและยกเคลื่อนย้ายวัสดุ
2. การออกแบบสถานที่ทำงานและเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน
3. ความปลอดภัยเครื่องจักร
4. การสำรวจสภาพแวดล้อมในการทำงานและการควบคุมสารอันตราย
5. สวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสุขอนามัยและความปลอดภัย
6. การจัดรูปแบบการทำงาน

วิธีการสำรวจ ทำได้โดยให้ผู้สำรวจอ่านแบบสำรวจโดยละเอียด แล้วค้นหามาตรการปรับปรุงในแต่ละหัวข้อ

- หากพบว่ามาตรการใดได้ดำเนินการไปแล้ว หรือไม่มีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข ให้ทำเครื่องหมายในหน้าคำว่า “ไม่มี”
- ถ้าหากพบว่ามาตรการดังกล่าวเป็นประโยชน์ ให้ทำเครื่องหมายหน้าคำว่า “มี” และอธิบายข้อเสนอแนะหรือบริเวณที่จะทำการปรับปรุงลงในเนื้อที่ว่าง ใต้คำว่าหมายเหตุ
- และถ้าได้ทำเครื่องหมาย หน้าคำว่า “มี” หากคิดว่ามาตรการนั้นมีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่ควรได้รับการปรับปรุงโดยเร็ว ให้ทำเครื่องหมาย หน้าคำว่า “ปรับปรุงโดยเร็ว”

4) แบบประเมิน WISE: การปรับปรุงสภาพการทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก เป็นเครื่องมือของการพัฒนาปรับปรุงสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็กหรือวิสาหกิจชุมชนที่ง่ายๆ ซึ่งแบบสำรวจจัดหมวดหมู่ของการสำรวจสภาพการทำงาน ออกเป็น 6 หมวดคือ

1. การจัดเก็บและขนย้ายวัสดุสิ่งของ
2. การออกแบบสถานที่ทำงาน
3. ความปลอดภัยของเครื่องจักร
4. การควบคุมสารเคมีอันตราย
5. แสงสว่างในที่ทำงาน
6. สวัสดิการในการทำงาน

7. อาคารสถานที่
8. การบริหารองค์กร

วิธีการสำรวจ ทำได้โดยให้ผู้สำรวจอ่านแบบสำรวจโดยละเอียด แล้วค้นหามาตรการปรับปรุงใน แต่
 ละหัวข้อ

- หากพบว่ามาตรการใดได้ดำเนินการไปแล้ว หรือไม่มีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข ให้ทำเครื่องหมายในหน้าคำว่า “ไม่มี”
- ถ้าหากพบว่ามาตรการดังกล่าวเป็นประโยชน์ ให้ทำเครื่องหมายหน้าคำว่า “มี” และอธิบายข้อเสนอแนะหรือบริเวณที่จะทำการปรับปรุงลงในเนื้อที่ว่าง ใต้คำว่าหมายเหตุ
- และถ้าได้ทำเครื่องหมาย หน้าคำว่า “มี” หากคิดว่ามาตรการนั้นมีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่ควรได้รับการปรับปรุงโดยเร็ว ให้ทำเครื่องหมาย หน้าคำว่า “ปรับปรุงโดยเร็ว”

4. การประเมินระดับความเสี่ยง

ความรุนแรงของความเสี่ยง ขึ้นอยู่กับ 2 องค์ประกอบคือ

1. โอกาสที่สิ่งคุกคามจะทำให้เกิดอันตราย
2. ระดับความรุนแรงของอันตรายที่จะเกิดขึ้น

1. โอกาสที่สิ่งคุกคามจะทำให้เกิดอันตราย

1.1 ปัจจัยที่จะทำให้เกิดอันตราย เช่น

- วิธีการทำงานที่มีความปลอดภัย
- มาตรการในการป้องกันควบคุมอันตรายที่มีอยู่
- ความเคร่งครัดของผู้ปฏิบัติงานในการทำงานตามวิธีการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้
- ความรู้ของผู้ปฏิบัติงานในเรื่องอันตรายจากงานรวมถึงวิธีการป้องกันตนเอง
- การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล

1.2 โอกาสที่สิ่งคุกคามจะทำให้เกิดอันตรายแบ่งเป็น 3 ระดับรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 1: ระดับของโอกาสที่สิ่งคุกคามจะทำให้เกิดอันตราย

ระดับของโอกาส	รายละเอียด	ค่าคะแนน
เกิดได้น้อย	แทบจะไม่มีโอกาสเกิดหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นน้อยมากเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการทำงานที่ปลอดภัยอย่างเคร่งครัดหรือมีมาตรการป้องกันควบคุมที่เหมาะสม	1
เกิดได้ปานกลาง	เป็นไปได้ที่จะเกิดเนื่องจากมีผู้ปฏิบัติงานบางคนไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนการทำงานที่ปลอดภัยหรือมาตรการในการป้องกันควบคุมที่ใช้อยู่ยังมีข้อบกพร่องหรือยังไม่มั่นใจถึงประสิทธิภาพในการป้องกันควบคุม	2
เกิดได้สูง	อันตรายเกิดขึ้นได้บ่อยหรือมีสถิติการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุเกิดขึ้นหรือเกิดกับคนจำนวนมากหรือเกือบจะเกิดอุบัติเหตุบ่อยมากแม้จะยังไม่เห็นความสูญเสียที่แท้จริงแต่ก็มีแนวโน้มที่จะเกิดทำให้เสียขวัญกำลังใจในการทำงาน	3

2. ระดับความรุนแรงของอันตรายที่จะเกิดขึ้น

จะพิจารณาถึงความเป็นพิษที่มีอยู่ในตัวของสิ่งคุกคามหรือลักษณะการเกิดผลกระทบที่มีลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งคุกคามนั้นๆ เช่นระดับเสียงที่ดังมากจะมีผลต่อระบบการได้ยินเป็นต้นซึ่งไม่ขึ้นกับการป้องกันควบคุมที่มีอยู่ ดังนั้นในการกำหนดระดับความเป็นอันตรายจะไม่นำมาพิจารณาการป้องกันควบคุมที่มีอยู่มาพิจารณา

2.1 ระดับของความรุนแรงของอันตรายแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ระดับความรุนแรงของอันตรายที่จะเกิดขึ้น

ระดับความรุนแรง	รายละเอียด	ค่าคะแนน
อันตรายเล็กน้อย	- ไม่มีการบาดเจ็บ - มีการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยที่ต้องการเพียงการปฐมพยาบาลเบื้องต้น (รวมถึงแผลที่ถูกของมีคมบาดเล็กน้อย, แผลถลอกเล็กน้อย, ระคายเคือง, การเจ็บป่วยแบบเกิดอาการไม่สบายกายเพียงชั่วคราว)	1
อันตรายปานกลาง	- การบาดเจ็บที่ต้องรักษา - การเจ็บป่วยที่มีผลทำให้เกิดความผิดปกติที่มีผลให้อวัยวะบางส่วนไม่สามารถทำหน้าที่ได้เหมือนเดิมหรือสูญเสียประสิทธิภาพการทำงาน (รวมถึงบาดแผลลึกขาดแผลไฟไหม้เคล็ดขัดยอกกระดูกหักเล็กน้อยผิวหนังอักเสบพุพอง)	2
อันตรายมาก	- เสียชีวิต - บาดเจ็บรุนแรง - เกิดโรคที่เป็นแล้วมีโอกาสเสียชีวิต (รวมถึงพิษการกระดูกหักมากมแรงที่เกิดจากการทำงานโรคที่เกิดแบบเฉียบพลันและถึงแก่ชีวิต)	3

5. การจัดระดับค่าความเสี่ยง

จะได้จากการนำค่าคะแนนระดับของโอกาสที่สิ่งคุกคามจะทำให้เกิดอันตรายมาคูณกับระดับความรุนแรงของอันตรายที่จะเกิดขึ้นซึ่งเมื่อคูณกันแล้ว สามารถแบ่งระดับความเสี่ยงได้ดังนี้

- คูณกันได้ 1 เท่ากับระดับความเสี่ยงเล็กน้อย
- คูณกันได้ 2 เท่ากับความเสี่ยงที่ยอมรับได้
- หรือ 3 หรือ 4 เท่ากับระดับความเสี่ยงปานกลาง
- คูณกันได้ 6 เท่ากับระดับความเสี่ยงสูง
- คูณกันได้ 9 เท่ากับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้

รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3: วิธีการจัดระดับค่าความเสี่ยงของสิ่งคุกคามสุขภาพ

โอกาสของการเกิดอันตราย	ความเสี่ยง = คะแนนความรุนแรงของอันตราย X คะแนนของโอกาสเกิดอันตราย	ระดับความรุนแรงของอันตราย		
		อันตรายเล็กน้อย (1)	อันตรายปานกลาง (2)	อันตรายมาก (3)
	โอกาสเกิดได้น้อยมากหรือไม่น่าจะเกิด (1)	1 ความเสี่ยงเล็กน้อย	2 ความเสี่ยงที่ยอมรับได้	3 ความเสี่ยงปานกลาง
	โอกาสเกิดขึ้นได้ปานกลาง/บางครั้ง (2)	2 ความเสี่ยงที่ยอมรับได้	4 ความเสี่ยงปานกลาง	6 ความเสี่ยงสูง
	โอกาสเกิดขึ้นได้มาก/บ่อยครั้ง (3)	3 ความเสี่ยงปานกลาง	6 ความเสี่ยงสูง	9 ความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้

กิจกรรมที่ 3

: การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการความเสี่ยง

สาระสำคัญ

1. เป้าหมายของการสื่อสารความเสี่ยง
 - 1.1 เพื่อสร้างความตระหนัก
 - 1.2 เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม
2. กระบวนการ/ขั้นตอนในการสื่อสารเพื่อหาแนวร่วมจัดการความเสี่ยง
 - 2.1 การวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - 2.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
 - 2.3 การเตรียมเนื้อหา/ข้อมูลที่จะนำเสนอ
 - 2.4 การกำหนดเป้าหมายร่วม/ข้อตกลง/แนวทางจัดการความเสี่ยง
3. เทคนิคสำคัญที่ใช้/ปรับใช้
 - 3.1 การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบด้วย Problem Tree และ Mind Mapping
 - 3.2 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย Stakeholder Analysis

ผลการเรียนรู้ และการประเมินผล

ผลการเรียนรู้	การประเมินผล
1.ด้านความรู้ ความเข้าใจ มีความรู้ ความเข้าใจในเป้าหมายของการสื่อสาร ความเสี่ยง,กระบวนการ/ขั้นตอนในการสื่อสาร แล หลักการ/วิธีการใช้เครื่องมือต่างๆเพื่อสื่อสารความเสี่ยง	ประเมินจาก 1.การตอบคำถาม อธิบาย 2.การให้เหตุผลในการเลือกและใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในระหว่างการพัฒนาโครงการและการนำไปปฏิบัติจริง 3.การให้เหตุผลในการเลือกวิธีการสื่อสาร/สร้างแรงจูงใจ
2.ด้านทัศนคติ ตระหนักถึงความจำเป็น/ประโยชน์ในการนำเสนอ ข้อมูลความเสี่ยง สื่อสารสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง /ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม	ประเมินจาก 1.ความสนใจ และความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ วิธีการ เทคนิคต่างๆระหว่างการพัฒนา 2. ความตั้งใจ/การเตรียมพร้อมเพื่อถ่ายทอด เหตุผล ความจำเป็นในการมีส่วนร่วมจัดการความเสี่ยงสู่กลุ่มเป้าหมาย
3. ด้านทักษะ สามารถใช้/ประยุกต์ใช้ เทคนิค เครื่องมือต่างๆในการสื่อสารข้อมูลความเสี่ยงเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม สู่กลุ่มเป้าหมาย	ประเมินจาก 1.การประยุกต์ใช้เทคนิค วิธีการที่เรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสมและบรรลุเป้าหมาย 2.ผลงานจากการสื่อสารความเสี่ยง 3.ความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมในกระบวนการของผู้เข้าอบรม

เวลา ที่ใช้รวมทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
- ใช้คำถามเพื่อให้ผู้เข้าอบรมร่วมแสดงความคิดเห็น - ใครที่ควรจะเป็นคนจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น - จะอย่างไรให้พวกเขาเรียนรู้ และมีส่วนร่วม - นำเสนอประโยชน์ของการสื่อสารเพื่อสร้างแนวร่วมจัดการความเสี่ยง - เตรียมการสื่อสารความเสี่ยงในกลุ่มย่อย ตามขั้นตอน - เลือกความเสี่ยงจากผลการประเมินและจัดอันดับ - วิเคราะห์หาสาเหตุและผลกระทบของปัญหาด้วยเทคนิค Problem Tree หรือเทคนิคอื่นที่เหมาะสม - วิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้อง /ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยเทคนิค Stakeholder Analysis - ระบุผู้เกี่ยวข้อง - วิเคราะห์ว่าใครบ้างที่มีส่วนได้/ส่วนเสีย อย่างไร - จัดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยดูจากระดับความสนใจ และระดับอำนาจ/อิทธิพล - กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และวิธีสร้างการมีส่วนร่วม - เตรียมข้อมูล/เนื้อหาที่จะนำเสนอ ด้วย Mind Mappingหรือเทคนิคอื่นที่เหมาะสม - ผู้เข้าอบรมปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เพื่อ - นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุ และผลกระทบของความเสี่ยง - ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดการความเสี่ยง แนวทาง /ข้อตกลงที่จะดำเนินการร่วมกัน - นำเสนอ และสรุปผลการสื่อสารความเสี่ยง โดยเทคนิค/วิธีการที่ผู้เข้าอบรมเลือกใช้	- ประเด็นคำถาม - ใบความรู้เกี่ยวกับหลักการ/ประโยชน์ของการสื่อสารความเสี่ยง - ใบงานการเตรียมการสื่อสารความเสี่ยง - ใบความรู้เกี่ยวกับเทคนิคต่างๆที่เลือกใช้ เช่น Mind Mapping ,Problem Tree, Stakeholder Analysis - แบบบันทึกผลการปฏิบัติการสื่อสารความเสี่ยง

ข้อแนะนำ/เทคนิคเฉพาะในการจัดกิจกรรมเรียนรู้

- เทคนิคที่นำเสนอเป็นเพียงตัวอย่าง สามารถปรับเปลี่ยน/ลดรายละเอียดหรือขั้นตอน หรือเลือกเทคนิคอื่นที่เห็นว่าเหมาะสมกว่าได้
- อาจพิจารณาเลือก/ฝึกผู้เข้าอบรมให้ใช้เทคนิคใดเทคนิคหนึ่ง แล้วพัฒนาให้ถึงขั้นสามารถปรับ/ประยุกต์ใช้เทคนิคอื่นๆได้ ก่อนที่จะนำเสนอเทคนิคอื่นที่ซับซ้อนมากขึ้น

กิจกรรมที่ 4

: การกำหนดทางเลือกเพื่อจัดการความเสี่ยง

สาระสำคัญ

1. ความสำคัญของการเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม
2. หลักการเบื้องต้นในการจัดการความเสี่ยง
 - 1) ความเสี่ยงในระดับความเสี่ยงเล็กน้อยหรือยอมรับได้นั้นอาจไม่จำเป็นต้องดำเนินการใดๆ สามารถปฏิบัติงานต่อไปได้ถึงแม้จะมีความเสี่ยงอยู่ก็ตาม
 - 2) ความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางความเสี่ยงสูงหรือความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้จะต้องมีมาตรการในการจัดการความเสี่ยงโดยพิจารณาวิธีการควบคุมที่เหมาะสมเพื่อให้ระดับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นนั้นมีระดับลดลงถึงระดับที่ยอมรับได้ซึ่งสามารถทำได้โดยการลดระดับความเป็นอันตรายและลดโอกาสของการเกิดอันตราย

ความเสี่ยงเล็กน้อย

อาจไม่ต้องดำเนินการใดๆ

ความเสี่ยงที่ยอมรับได้

ยอมรับได้หากมีการเฝ้าคุมความเสี่ยง

ความเสี่ยงปานกลาง

ควรมีการจัดการความเสี่ยง

ความเสี่ยงสูง

จำเป็นต้องมีการจัดการความเสี่ยงและทำการเฝ้าคุมความเสี่ยง

ความเสี่ยง

ที่ยอมรับไม่ได้

จำเป็นต้องมีการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ

3. ขั้นตอนการกำหนดทางเลือกในการจัดการความเสี่ยง

- 1) การกำหนดเป้าหมายในการจัดการความเสี่ยง
- 2) การระบุทางเลือกที่หลากหลาย
- 3) การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินทางเลือก
- 4) การใช้เกณฑ์ประเมินและจัดลำดับทางเลือก
- 5) การระบุทางเลือกที่เหมาะสม

ผลการเรียนรู้และการประเมินผล

ผลการเรียนรู้	การประเมินผล
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ 1.1 สามารถระบุ อธิบายกระบวนการ/ขั้นตอน และเครื่องมือในการกำหนดทางเลือกเพื่อจัดการความเสี่ยงได้ 1.2 สามารถระบุ/สร้างเกณฑ์สำหรับประเมินทางเลือกได้ 1.3 สามารถสรุป/ระบุทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดได้	1. การสรุปประเด็น หลักการ 2. การเปรียบเทียบ ให้เหตุผลในการแยกแยะ วิเคราะห์ จัดลำดับและสรุป
2. ด้านทัศนคติ เห็นความจำเป็นในการสรรหาวิธีการ/ทางเลือกที่เหมาะสมในการจัดการความเสี่ยง	1. การออกความเห็น ประเมินคุณค่าของรูปแบบ /วิธีการจัดการความเสี่ยง 2. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ วิจัย 3. การเสนอทางเลือกเพื่อจัดการความเสี่ยงที่น่าสนใจ
3.ด้านทักษะ สามารถฝึกปฏิบัติการกำหนดทางเลือก และเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม	1. การใช้/ประยุกต์ใช้หลักการ /ทฤษฎีไปปฏิบัติ 2. คุณภาพ /ความเหมาะสมของทางเลือกที่เลือกไว้ ในด้านต่างๆ เช่น ความสอดคล้องกับบริบทของปัญหา/ ศักยภาพของผู้เข้าอบรม และมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติได้จริง

เวลา ที่ใช้ 2 ชั่วโมง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
1. นำเสนอตัวอย่างการจัดการความเสี่ยงที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น ป้ายห้าม /ป้ายรณรงค์ต่างๆ ฯลฯ แล้วใช้คำถามนำสู่การอภิปราย • วิธีการเหล่านี้เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร • ถ้าเป็นเรา จะใช้วิธีการนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด 2. นำเสนอ • หลักการเบื้องต้นในการจัดการความเสี่ยง • ขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกเพื่อจัดการความเสี่ยง 3. กลุ่มย่อย ฝึกปฏิบัติการกำหนดทางเลือกเพื่อจัดการความเสี่ยง โดย 1) เลือกความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินและจัดอันดับไว้ของสมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่ง 1 ความเสี่ยง 2) ร่วมกันระบุเป้าหมายในการจัดการความเสี่ยง 3) ระดมสมอง เสนอวิธีการ/ทางเลือกในการจัดการความเสี่ยงได้มากที่สุด	1. ประเด็นคำถาม 2. ภาพ /ข้อความ ตัวอย่างแสดงวิธีการจัดการความเสี่ยงรูปแบบต่างๆ 3. ใบความรู้หลักการเบื้องต้นในการจัดการความเสี่ยง 4. ใบความรู้ขั้นตอนการเลือกทางเลือกฯ 6. ใบงานสำหรับฝึกปฏิบัติการเลือกทางเลือกฯ

ขั้นตอน เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
4) คิดเกณฑ์ที่จะใช้ประเมินและจัดอันดับทางเลือก 5) ประเมินและจัดอันดับทางเลือกโดยเกณฑ์ที่ใช้ 6) สรุปทางเลือกที่คิดว่าเหมาะสมในการจัดการความเสี่ยง (สามารถมีได้มากกว่า 1 ทางเลือก) 4. นำเสนองานกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนและรับฟังข้อเสนอแนะจากกลุ่มอื่น 5. ผู้เข้าอบรมแยกปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อระบุทางเลือกที่เหมาะสมในการจัดการความเสี่ยงในประเด็นของตน	7. ใบงาน /แบบบันทึก ผลการปฏิบัติการเลือก ทางเลือกในพื้นที่

ข้อแนะนำ/เทคนิคเฉพาะในการจัดกิจกรรมเรียนรู้

ควรย้ำความสำคัญของการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบท/สภาพแวดล้อมของกลุ่ม/พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาความเสี่ยงที่จะจัดการ รวมทั้งศักยภาพ/ความพร้อมของผู้ที่เป็นหลักในการจัดการ และผู้มีส่วนร่วมดำเนินการ โดยอาจเพิ่มขั้นตอนในการทบทวนสภาพแวดล้อม ทวน ศักยภาพที่มีเข้าไปในกระบวนการฝึกอบรม

กิจกรรมที่ 5

: เทคนิคการจัดการความเสี่ยง

สาระสำคัญ

1.แนวคิดหลักการจัดการความเสี่ยง สามารถทำได้ใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม / เครือข่าย

และ ระดับพื้นที่ /ชุมชน

2. ตัวอย่างเทคนิคการจัดการความเสี่ยง กับกลุ่มเป้าหมาย 3 ระดับ

2.1 ระดับบุคคล

- การปรับพฤติกรรม
- การสร้างแรงจูงใจ
- การเป็นตัวอย่าง

2.2 ระดับกลุ่ม/เครือข่าย

- การชี้ให้เห็นประโยชน์
- การทำข้อตกลง กติกา
- การเป็นตัวอย่าง

2.3 ระดับชุมชน

- การสร้างกระแส
- การรณรงค์
- การสร้างมาตรการทางสังคม
- การยกย่องเชิดชูต้นแบบ

ผลการเรียนรู้ และการประเมินผล

ผลการเรียนรู้	การประเมินผล
1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ สามารถสรุป อธิบาย แนวคิด หลักการ เทคนิค การจัดการความเสี่ยงในรูปแบบต่างๆได้	1.การตอบคำถาม สรุป อธิบาย 2.การให้เหตุผลในการเลือกใช้เทคนิค
2. ด้านทัศนคติ 1. รับรู้ศักยภาพของตนในการใช้เทคนิค/กระบวนการจัดการความเสี่ยงรูปแบบต่างๆ 2.เห็นความจำเป็นในการพัฒนาตนเพื่อเรียนรู้เทคนิคที่จำเป็นจะต้องใช้ในการจัดการความเสี่ยง	1. การยอมรับผลการประเมินตนเอง 2. การเสนอแนวทาง/ช่องทางเพื่อเรียนรู้/พัฒนาตนเอง 3. การเสนอตนเข้ามามีส่วนร่วม/ช่วยเหลือระหว่างกันในการเรียนรู้/พัฒนาตน
3. ด้านทักษะ 1.สามารถวิเคราะห์และระบุเทคนิคที่ใช้ในการจัดการความเสี่ยงได้ 2.สามารถประเมินและเสนอแนวทางพัฒนาทักษะการใช้เทคนิคต่างๆได้ 3.สามารถปฏิบัติการพัฒนาตนเพื่อเสริมทักษะการใช้เทคนิคต่างๆได้	1. ความเหมาะสมของเทคนิคที่เลือกใช้กับระดับกลุ่มเป้าหมาย /สถานการณ์ /บริบทที่เกี่ยวข้อง 2. ความเหมาะสมของรูปแบบ/วิธีการพัฒนาทักษะการใช้เทคนิคจัดการความเสี่ยง 3. การประเมินตนเองระหว่าง และหลังการพัฒนา

เวลา ที่ใช้ 3 ชั่วโมง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
1. นำเสนอตัวอย่างเทคนิคการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับงาน/อาชีพของผู้เข้าอบรม โดย • การศึกษาจากกรณีศึกษา • การสัมภาษณ์ บุคคล/กลุ่ม/องค์กร/หน่วยงาน • การศึกษาดูงาน ฯลฯ 2. ใช้คำถาม เพื่อร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ • มีหลักการอะไรในการเลือกใช้เทคนิคแต่ละชนิด • เทคนิคใดที่เราสามารถนำไปใช้ได้ อย่างไร 3. สรุปและเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และเทคนิคต่างๆที่สามารถนำไปใช้/ประยุกต์ใช้จัดการความเสี่ยง 4.กลุ่มย่อย 1) ทบทวนเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย และทางเลือกการจัดการความเสี่ยง 2) ระบุกระบวนการ /เทคนิคสำคัญที่จะใช้จัดการความเสี่ยง 5. สรุปชนิด/ประเภทของเทคนิคจัดการความเสี่ยงที่ทุกกลุ่มจะใช้ 6.ผู้เข้าอบรมประเมินตนเอง ถึงความพร้อม/ศักยภาพในการใช้เทคนิคแต่ละชนิดใน 3 ระดับ 1) สามารถนำมาใช้/ปรับใช้ได้เลยมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการใช้อยู่แล้ว 2) ต้องการการฝึกฝนหรือเสริมความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ก่อนนำมาใช้ 3) ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ หรือยังไม่มีทักษะการใช้ 7. ผู้เข้าอบรมแต่ละคนวางแผน/ แนวทางพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการใช้เทคนิคจัดการความเสี่ยง ตามขั้นตอน 1) วิเคราะห์ และจัดกลุ่มเทคนิคที่จะเรียนรู้ • เทคนิคที่สามารถฝึกฝน เรียนรู้ด้วยตนเอง • เทคนิคที่จำเป็นต้องมีพี่เลี้ยง/ผู้รู้ช่วยฝึกฝน 2) ระบุวิธีการ ช่วงเวลาที่จะใช้ฝึกฝนเรียนรู้ 8. นำเสนอ /แลกเปลี่ยนแผน /แนวทางการฝึกฝนเรียนรู้ เพื่อกำหนดวิธีการสนับสนุน ช่วยเหลือการเรียนรู้ระหว่างกัน 9. ให้เวลาสำหรับผู้เข้าอบรมฝึกฝน พัฒนาตนในเรื่องเทคนิคต่างๆตามที่วางแผนไว้ 10. ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลการพัฒนาตนด้านเทคนิคการจัดการความเสี่ยง เพื่อแลกเปลี่ยนและช่วยฝึกฝนเพิ่มเติมระหว่างกันและกัน	1.ตัวอย่างการใช้กระบวนการ/เทคนิคต่างๆในการจัดการความเสี่ยง 2. ใบความรู้ หลักการ แนวคิด และเทคนิคการจัดการความเสี่ยง 3. ใบงานวิเคราะห์และเสนอกระบวนการ/เทคนิคในการจัดการความเสี่ยง 4. แบบประเมินตนเอง 5. แบบบันทึกแผน/แนวทางการฝึกฝนเทคนิคจัดการความเสี่ยงรายบุคคล

ข้อแนะนำ /เทคนิคเฉพาะในการจัดกิจกรรมเรียนรู้

- 1.ทีมวิทยากรสามารถให้การสนับสนุนติดตาม ช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น ช่วยระบุช่องทาง/สื่อ /วิธีการที่จะเรียนรู้ หรือจัดฝึกอบรมแบบตัวต่อตัว /กลุ่มย่อยตามโอกาสอำนวย รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ในการใช้เทคนิคต่างๆ
 2. การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการใช้เทคนิคของผู้เข้าอบรม ควรประเมินเป็นระยะ จนเสร็จสิ้นกระบวนการ
-

กิจกรรมที่ 6

: การวางแผนจัดการความเสี่ยง

สาระสำคัญ

1. กรอบคิดในการจัดการความเสี่ยงด้วย วงจรคุณภาพ PDCA
P : Planning : การวางแผน
D : Do : การลงมือปฏิบัติ
C: Check :การตรวจสอบ ประเมินผล
A : Action : การปรับแก้ไข /พัฒนางาน
2. เทคนิคที่สามารถใช้ในการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม
 - 1) การวิเคราะห์ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส -อุปสรรค (SWOT Analysis)
 - 2) การวิเคราะห์พลังสนาม (Force Field Analysis)
3. การวิเคราะห์แหล่งทุน และการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

ผลการเรียนรู้ และการประเมินผล

ผลการเรียนรู้	การประเมินผล
1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ 1.1 สามารถสรุปถึงกรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงด้วยวงจร PDCA ได้ 1.2 สามารถสรุปถึงหลักการ และผนวกเลือกใช้เทคนิคต่างๆเช่น SWOT ,Force Field analysis, CIPP Modelที่จะใช้วางแผนจัดการความเสี่ยงได้ 1.3 สามารถระบุประเภท ชนิด เงื่อนไข ของแหล่งทุน รวมทั้งวิธีการเข้าถึงแหล่งทุนในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานได้	1. การให้คำจำกัดความ สรุปขั้นตอน กระบวนการ ประโยชน์ของการนำเทคนิคแต่ละชนิดไปใช้ 2. การให้เหตุผลในการเลือก/ ประยุกต์ใช้เทคนิค 3. การให้เหตุผลประกอบการแสดงความเห็น /โต้แย้ง /ตัดสินใจขณะทำกิจกรรม 3. ความครบถ้วน ถูกต้องเป็นปัจจุบันของข้อมูล/ฐานข้อมูลที่น่ามาใช่
2. ด้านทัศนคติ 2.1 เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผนจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ 2.2สำนึกถึงพลังของกลุ่ม /เครือข่ายในการวางแผนและปฏิบัติการจัดการ	1. ความกระตือรือร้นในการศึกษาเรียนรู้ และฝึกฝนเทคนิคต่างๆ 2. ความหลากหลายของผู้เข้ามามีส่วนร่วมวางแผน 3. การระบุถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคล /กลุ่ม/เครือข่ายต่างๆในแผนปฏิบัติการ 4. การยอมรับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะจากสมาชิกกลุ่ม/ผู้เกี่ยวข้อง
3. ด้านทักษะ สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงที่มีคุณภาพ	คุณภาพของแผนผ่านเกณฑ์ที่ร่วมกันจัดทำ

เวลา ที่ใช้ 3 ชั่วโมง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
1. นำเสนอกรอบคิด/กระบวนการที่ควรจะใช้ในการจัดการความเสี่ยง ด้วยวงจรคุณภาพ PDCA • องค์ประกอบ • ขั้นตอน • การใช้ประโยชน์ 2. ใช้คำถาม เพื่อนำไปสู่การแสดงความเห็น และสรุปถึงกรอบการดำเนินการจัดการความเสี่ยงที่จะใช้ • มีกรอบคิดในรูปแบบอื่นอีกหรือไม่ที่คิดว่าน่าจะนำมาใช้ในการดำเนินการจัดการความเสี่ยงของเรา • กรอบการดำเนินการจัดการความเสี่ยงของเรา ควรเป็นอย่างไร 3. นำเสนอ หลักการ องค์ประกอบ จุดเด่น จุดด้อยและตัวอย่างการใช้เทคนิคต่างๆ ในการวางแผนจัดการความเสี่ยงเช่น • SWOT Analysis • Force Field Analysis 4. ใช้คำถามเพื่อนำไปสู่การแสดงความเห็น และร่วมกันตัดสินใจ • เราควรจะใช้ /ปรับใช้เทคนิคใดในขั้นตอนการวางแผน 5. กลุ่มใหญ่ ร่วมกัน 1) ระบุงค์ประกอบของแผนที่จะจัดทำ เช่น • เป้าหมาย • วัตถุประสงค์ • กระบวนการ/กิจกรรม ฯลฯ 2) ระบุมโนทัศน์ที่จะใช้ประเมินคุณภาพแผน เช่น • ความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย • ความเชื่อมโยง สอดคล้องอย่างมีเหตุผลขององค์ประกอบต่างๆ ในแผน • ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ • การมีส่วนร่วม • ฯลฯ 6. กลุ่มย่อย ผู้เข้าอบรมและสมาชิกในทีมที่จะดำเนินการจัดการความเสี่ยงร่วมกัน 1) ทบทวนผลงานที่ผ่านมาทั้งหมด • ผลการประเมินความเสี่ยง ทางเลือก /แนวทาง เทคนิคที่จะใช้จัดการความเสี่ยง เป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย และแนวร่วมในการดำเนินการ • ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน • ความรู้ ทฤษฎี เทคนิค ทักษะต่างๆที่ได้เรียนรู้/ฝึกฝน 2) ปฏิบัติการวางแผนตามกระบวนการ/ขั้นตอนของเทคนิคที่เลือก /ปรับใช้	1. ใบความรู้/ผังวงจร PDCA 2. ใบความรู้ สื่อ เกี่ยวกับเทคนิคที่จะใช้ในการวางแผน 3. แบบบันทึกเกณฑ์ ประเมินคุณภาพของแผน 4. ใบงานสำหรับการวางแผนปฏิบัติการ 5. แบบบันทึก/แบบฟอร์มของแผนปฏิบัติการฯ

ขั้นตอน/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
7. ในช่วงท้ายของกระบวนการวางแผนในกลุ่มย่อย พี่เลี้ยงกลุ่มควรนำเสนอชกในกลุ่มวิเคราะห์ถึงแหล่งทุนที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินการ ในประเด็น • มีทุน หรือแหล่งทุนอะไรบ้างที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของเรา • รูปแบบของการสนับสนุนควรเป็นอย่างไร • มีวิธีการใดที่จะเข้าถึงการสนับสนุน/ช่วยเหลือ • ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบในการให้ได้มาซึ่งการสนับสนุน/ช่วยเหลือ 9. นำเสนอแผนปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงระหว่างกลุ่ม เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่ร่วมกันกำหนดไว้	

ข้อแนะนำ/เทคนิคเฉพาะในการจัดกิจกรรมเรียนรู้กระบวนการ

1. ผู้เข้าอบรม สามารถนำทีมงานที่จะดำเนินการจัดการความเสี่ยงของตนมาร่วมในกิจกรรมนี้
2. เทคนิคหนึ่งที่ควรจะทำให้ผู้เข้าอบรมใช้ระหว่างการระดมกระบวนการ/กิจกรรมให้เป็นรูปธรรมชัดเจนเพื่อใส่ลงในแผนปฏิบัติการ คือการใช้คำถาม 5 W 1H ได้แก่ Who : ใคร, What: ทำอะไร, Whom : กับใคร , Where: ที่ไหน Why : เมื่อไหร่ และ How : อย่างไร
3. ในการฝึกอบรมระดับผู้นำการเปลี่ยนแปลง แผนปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงควรเป็นแผนที่เน้นการขยายผล/ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายใน ระดับพื้นที่ /ชุมชน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

กิจกรรมที่ 7

: การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการจัดการความเสี่ยง

สาระสำคัญ

1. หลักการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล

การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารโครงการ เป็นกระบวนการที่ให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ทราบข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ และทราบว่าโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายเพียงใด และช่วยให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

1.1 การติดตามผล (Monitoring) เป็นกระบวนการในการบริหารงาน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินงานหรือการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทรัพยากรในโครงการกับผลผลิตของโครงการร่วมกับปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ สำหรับการกำกับ ทบทวน และแก้ไขปัญหา แล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขและเพื่อให้ผลงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน/โครงการนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น และพิจารณาংশีให้ทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการอย่างมีระบบ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการสรุปผลสำเร็จ และตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการเพื่อการดำเนินงานต่อไป หรือจะยุติการดำเนินงาน

1.3 จุดมุ่งหมายหลักของการการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลโครงการคือ ต้องการข้อมูลที่บ่งชี้ว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่หรือเป็นโครงการที่คุ้มค่าต่อการตัดสินใจในการดำเนินการหรือไม่ รวมถึงการศึกษาว่าในการดำเนินการโครงการมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขในเรื่องอะไรบ้าง และเป็นโครงการที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด

2.ประเภทของการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล

2.1 การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลก่อนดำเนินการเป็นการศึกษาประเมินความเป็นไปได้ก่อนที่จะเริ่มงาน/โครงการใดๆ โดยอาจทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของปัจจัย ความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการ ปัญหา อุปสรรค ความเสี่ยง ตลอดจนผลลัพธ์ หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับ ในขณะที่เดียวกันก็อาจจะศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ

2.2 การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลระหว่างดำเนินการ เป็นการดำเนินการเพื่อการปรับปรุงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมักจะใช้ประเมินผลระหว่างแผนหรือระหว่างพัฒนางาน/โครงการ ผลที่ได้จากจะช่วยตั้งวัตถุประสงค์ของงาน/โครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่แท้จริง นอกจากนั้นอาจใช้ในระหว่างดำเนินการโดยจะช่วยตรวจสอบว่า งาน/โครงการได้ดำเนินไปตามแผนหรือไม่ อย่างไร

2.3 การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลสิ้นสุดการดำเนินงาน เป็นการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลรวมสรุป มักดำเนินการหลังสิ้นสุดงาน/โครงการ ซึ่งผลสรุปที่ได้จะนำเสนอการรายงาน ว่า งาน/โครงการได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนการรายงานถึงสถานภาพว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงไร มีปัญหาหรืออุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารงาน/โครงการสามารถนำไปสู่การตัดสินใจว่างาน/โครงการนั้นควรดำเนินการต่อหรือยกเลิก

ผลการเรียนรู้ และการประเมินผล

ผลการเรียนรู้	การประเมินผล
1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ วิธีการ การ สนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการจัดการความเสี่ยง	1. การสรุป อธิบาย หลักการ ขั้นตอน 2. การเลือกใช้/ปรับใช้หลักการ ทฤษฎี
2. ด้านทัศนคติ รับรู้ถึงประโยชน์ และบทบาทของตนในการ สนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการจัดการความเสี่ยง	1. การเสนอตนเป็นผู้รับผิดชอบ /มีส่วนร่วมในการ ติดตาม ประเมินผล 2. การใช้ประโยชน์จากการติดตามประเมินผลเพื่อ ปรับ/พัฒนางาน
3. ด้านทักษะ สามารถระบุ /ออกแบบแนวทาง/วิธีการ/เครื่องมือ ในการสนับสนุนติดตามประเมินผลได้	1. ความเหมาะสมของวิธีการ เครื่องมือที่ใช้กับ กลุ่มเป้าหมาย และศักยภาพของผู้ประเมิน 2. ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ 3. ผลงานการปฏิบัติที่สามารถบรรลุเป้าหมาย / แนวทางที่วางไว้

เวลา ที่ใช้ 2 ชั่วโมง 30 นาที

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
1. ใช้คำถามนำสู่การพูดคุยแลกเปลี่ยน - เราจะรู้ได้อย่างไรว่า งานที่เราทำนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ 2. นำเสนอหลักการ ประเภทของการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล - เป้าหมาย /วัตถุประสงค์ - คุณลักษณะ ประโยชน์ของการติดตาม ประเมินผล - รูปแบบ วิธีการ เทคนิคการติดตามประเมินผล 4. ใช้คำถาม นำสู่การแลกเปลี่ยนความเห็น - ใครควรเป็นผู้ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการจัดการความ เสี่ยงของเรา เพราะเหตุใด - รูปแบบใด วิธีการใดที่เราคิดว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับใช้ติดตาม ประเมินผล 5. กลุ่มย่อย ร่วมกันคิด วิเคราะห์และกำหนดแนวทางการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการจัดการความเสี่ยง ตามขั้นตอน - กำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ในการติดตามประเมินผล - ทบทวนแผนปฏิบัติการที่วางไว้ โดยพิจารณาว่าควรจะใช้เกณฑ์ อะไรที่จะบ่งบอกได้ถึงความสำเร็จของการปฏิบัติงาน - ระหว่างดำเนินการ - เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ	1. ประเด็นคำถาม 2. เอกสาร/ใบ ความรู้หลักการ/ วิธีการติดตาม ประเมินผล 3. แบบบันทึกแนว ทางการติดตาม ประเมินผลการ จัดการความเสี่ยง 4. แผนปฏิบัติการ จัดการความเสี่ยง ของผู้เข้าร่วม

ขั้นตอน/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
3) ร่วมกันกำหนดเกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จของงาน/กิจกรรมต่างๆตามแผนฯ 4) กำหนดขอบเขตของระยะเวลาที่จะติดตาม ประเมินผล 5) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับการติดตาม ประเมินผล 6) กำหนดรูปแบบ เทคนิค วิธีการที่จะใช้ 7) กำหนดผู้รับผิดชอบ 6. นำเสนอ แนวทาง รูปแบบในการสนับสนุน ติดตามประเมินผลระหว่างกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 7. ผู้เข้าอบรมปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมขั้นตอนการสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล ลงในแผนปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงที่ทำไว้ 8. ผู้เข้าอบรมปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงในพื้นที่ พร้อมประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้	

ข้อแนะนำ/เทคนิคเฉพาะในการจัดกิจกรรมเรียนรู้กระบวนการ

การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการจัดการความเสี่ยงของผู้เข้าอบรม นอกเหนือจากการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรมแล้ว สามารถทำได้โดย

1. ทีมพี่เลี้ยง/วิทยากรเพื่อจะได้ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม ขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มเติม ความรู้ เทคนิคต่างๆให้ผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติงานจริง
2. เพื่อนผู้เข้าอบรมกลุ่มอื่นเพื่อจะได้ฝึกทักษะการติดตามประเมินผลไปพร้อมๆกัน โดยอาจจะมีการตกลงร่วมกันในขั้นตอนการวางแผนติดตาม ประเมินผล
3. ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นความเสี่ยงที่จะจัดการ เพื่อให้มองเห็นถึงความตั้งใจในการปฏิบัติการของผู้เข้าอบรม อันจะนำไปสู่การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานขยายผลและสร้างเครือข่ายในโอกาสต่อไป

กิจกรรมที่ 8

: การขยายผลและสร้างเครือข่ายจัดการความเสี่ยง

สาระสำคัญ

1. ความสำคัญและแนวคิดพื้นฐานในการขยายผลและสร้างเครือข่ายจัดการความเสี่ยง
 - 1.1 สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา
 - 1.2 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. รูปแบบ /เทคนิคในการขยายผลและสร้างเครือข่าย
 - 2.1 การสร้างกระแส
 - 2.2 การเป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา
 - 2.3 การเป็นศูนย์เรียนรู้/พื้นที่ต้นแบบ

ผลการเรียนรู้ และการประเมินผล

ผลการเรียนรู้	การประเมินผล
1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ 1.1 สามารถสรุปแนวคิด หลักการ การขยายผลและการสร้างเครือข่ายจัดการความเสี่ยง โดยใช้เทคนิคสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาและการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ 1.2 สามารถวิเคราะห์ ประเมิน และระบุถึงผลงานที่สามารถนำไปขยายผลและสร้างเครือข่ายได้ 1.3 สามารถนำเสนอเทคนิค วิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ในการขยายผลและสร้างเครือข่าย	1. การจับประเด็น อธิบาย ให้เหตุผล ประกอบ 2. การจัดลำดับ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ขั้นตอนต่างๆในกระบวนการ 3. การปรับ ประยุกต์ใช้ หลักการ เทคนิค วิธีการ
2. ด้านทัศนคติ 2.1 มีความภาคภูมิใจ และพร้อมที่จะนำเสนอผลงาน ต่อผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจ เพื่อขยายผลและสร้างเครือข่าย 2.3 รับรู้ถึงบทบาทในการขยายผลความรู้ ประสบการณ์ เทคนิคต่างๆ จากการเรียนรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้สนใจ 2.3 มองเห็นช่องทาง แนวทางในการการขยายผล สร้างเครือข่ายการจัดการความเสี่ยงจากผลงานที่เกิดขึ้น	1. ความมั่นใจ และความพร้อมในการนำเสนอผลงาน 2. การเสนอตัวเพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ 3. การยอมรับในการปรับ /พัฒนาตน /ทีม /งาน ให้พร้อมสำหรับการขยายผล /สร้างเครือข่าย 4. การยอมรับ ความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมาย /ผู้เกี่ยวข้องในการขยายผลและสร้างเครือข่าย
3. ด้านทักษะ สามารถวางแผนและปฏิบัติการขยายผลและสร้างเครือข่ายจนบรรลุได้ตามเป้าหมาย	1. ความเป็นไปได้ /คุณภาพของแผน /แนวทางการขยายผลและสร้างเครือข่าย 2. ผลงานการขยายผลและสร้างเครือข่าย

เวลา ที่ใช้ 3 ชั่วโมง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์
1) ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานตามแผน ด้วยวิธีการที่พิจารณาร่วมกันแล้วว่าเหมาะสม เช่น • การจัดนิทรรศการ • การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฯลฯ 2. นำเสนอ 1) แนวคิด หลักการ ประโยชน์ของการขยายผลและสร้างเครือข่าย • ทฤษฎีสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา • การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ตัวอย่างการขยายผลและสร้างเครือข่ายที่มีผู้ดำเนินการอย่างได้ผลในระดับบุคคล/กลุ่ม/พื้นที่ 3) เทคนิค วิธีการขยายผลและสร้างเครือข่าย • การสร้างกระแส • การเป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา • การเป็นศูนย์เรียนรู้/พื้นที่ต้นแบบ 3. ใช้คำถาม • มีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหนในการขยายผลและสร้างเครือข่าย 4. กลุ่มย่อย ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมาย และแนวทางขยายผลและสร้างเครือข่าย ในประเด็น • มีผลงานอะไรบ้างที่สามารถนำไปต่อยอดหรือขยายผลได้ • เรามีความพร้อมมากน้อยแค่ไหน • เป้าหมาย/ความสำเร็จที่เราต้องการคืออะไร • จะทำอะไร กับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร • จะใช้ เทคนิค วิธีการใด 5. นำเสนอและแลกเปลี่ยนผลงานระหว่างกลุ่ม เพื่อให้เหมาะสม 6. ผู้เข้าอบรมปฏิบัติการ ขยายผล สร้างเครือข่ายในพื้นที่ 7. นำเสนอผลงาน ด้วยรูปแบบ/วิธีการที่ร่วมกันพิจารณาว่าเหมาะสม	1. ผลการดำเนินงาน จัดการความเสี่ยงของผู้เข้าอบรม 2. ใบความรู้ / สื่อ เกี่ยวกับ แนวคิด หลักการ การขยายผล และสร้างเครือข่าย 3. บุคคล/กลุ่ม ตัวอย่าง ในการขยายผลและสร้างเครือข่าย 4. ตัวอย่างการใช้ เทคนิค/วิธีการขยายผล และสร้างเครือข่าย รูปแบบต่างๆ 5. ประเด็นในการ ปฏิบัติการวิเคราะห์และ วางแนวทางขยายผลและ สร้างเครือข่าย 6. แบบบันทึก/ใบงานในการปฏิบัติการขยายผล และสร้างเครือข่าย 7. ผลงานการขยายผล และสร้างเครือข่ายของผู้เข้าอบรม

ข้อแนะนำ/เทคนิคเฉพาะในการจัดกิจกรรมเรียนรู้กระบวนการ/

1. กิจกรรมนี้ ควรจัดหลังจากที่ผู้เข้าอบรมได้ปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงจนครบกระบวนการแล้วโดยการขยายผลและสร้างเครือข่ายจะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้พัฒนาศักยภาพของผู้เข้าอบรมในฐานะผู้นำที่ขยายวงสู่การปฏิบัติในระดับเครือข่ายอื่น /กลุ่มอื่น /พื้นที่อื่น

2. การฝึกอบรมผู้นำในระดับ Leadership ในประเด็นการจัดการความเสี่ยง/อาชีวอนามัย อาจสิ้นสุดเพียงกิจกรรมในเนื้อหาหลักที่ 5 ส่วนการฝึกอบรมผู้นำระดับ Change Agent ควรจะจัดกิจกรรมในเนื้อหาหลักที่ 6 เพิ่มเข้าไปด้วย

กิจกรรมที่ 9

: การจัดทำแผนงานโครงการและการประสานความร่วมมือกับอปท. ประเด็นกองทุนสุขภาพท้องถิ่น

สาระสำคัญ

1. ความรู้ทั่วไปกองทุนสุขภาพท้องถิ่น
2. การจัดทำแผนกองทุนสุขภาพท้องถิ่น
3. ปฏิทิน และขั้นตอนการจัดทำแผน แบบฟอร์ม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดทำแผน

ผลการเรียนรู้ และการประเมินผล

1. สามารถอธิบายกองทุนสุขภาพท้องถิ่น วัตถุประสงค์การจัดตั้ง องค์ประกอบของกรรมการกองทุน
2. สามารถอธิบายเรื่องขบวนการจัดทำแผนกองทุนสุขภาพท้องถิ่นได้

เวลา ที่ใช้ 1 ชั่วโมง 30 นาที

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. กองทุนสุขภาพท้องถิ่นคืออะไร

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อและอุปกรณ์
ขั้นนำเข้าสู่ บทเรียน (5 นาที)	- นำเสนอเรื่องนโยบายการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการ นำเสนอปัญหา สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วน ร่วมในการแก้ไขปัญหา	- Computer / Note book - LCD
ขั้นสอน (20 นาที)	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปกองทุน สุขภาพท้องถิ่นวัตถุประสงค์ ประโยชน์ หลักเกณฑ์และเงื่อนไข กรรมการกองทุน สุขภาพท้องถิ่น	- PowerPoint - เอกสารประกอบการ บรรยาย
ขั้นสรุป (5 นาที)	- กองทุนสุขภาพท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้ ท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่ แรงงานนอกระบบถือว่าเป็นกลุ่มแรงงานที่ สามารถนำเสนอปัญหา และขอรับงบประมาณ สนับสนุนจากกองทุนสุขภาพท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้ ต้องผ่านกระบวนการประชาคม และเป็นปัญหา ที่แท้จริงของพื้นที่	-

2.การจัดทำแผนกองทุนสุขภาพท้องถิ่น

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อและอุปกรณ์
ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)	-สอบถามเรื่องการจัดทำแผนกองทุนสุขภาพท้องถิ่นใครเคยจัดทำบ้าง มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร	- Computer / Note book - LCD
ชั้นสอน (50 นาที)	ขั้นตอนและขบวนการจัดทำแผนเพื่อของบประมาณจากกองทุนสุขภาพท้องถิ่น -ปฏิทินการจัดทำแผน -หลักการเขียนแผนงานโครงการ (ความจำเป็น วัตถุประสงค์ วิธีการงบประมาณ การติดตามผล) -ฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนโดยดูจากแบบฟอร์มกองทุนสุขภาพท้องถิ่น	- PowerPoint - เอกสารประกอบการบรรยาย -แบบฟอร์มแผน -ตัวอย่างแผนงานโครงการ
ขั้นสรุป (5 นาที)	-กองทุนสุขภาพท้องถิ่นตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาสุขภาพในท้องถิ่นตนเองดังนั้นกลุ่มแรงงานควรจะรวมตัวเพื่อของบประมาณเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาสุขภาพในพื้นที่ด้วยตนเอง -การทำแผนงานโครงการเพื่อขอของบกองทุนสุขภาพท้องถิ่นต้องดำเนินงานภายใต้ปัญหาของพื้นที่จัดทำตามปฏิทินกำหนดเวลาและเงื่อนไขการใช้จ่ายงบประมาณ	

ตัวอย่างสื่อที่ใช้

ใบงานที่ 1

การฝึกปฏิบัติในการจัดทำแผนเพื่อของบประมาณกองทุนสุขภาพท้องถิ่น กิจกรรม

ให้ผู้เข้ารับการอบรม ประชุมกลุ่ม ระดมสมอง และ ร่วมมือร่วมใจกันจัดทำแผนงานโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบกองทุนสุขภาพตำบลโดยให้ระบุถึง ความเป็นมา วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน งบประมาณ และการติดตามประเมินผล และนำเสนอกลุ่มละไม่เกิน 10 นาที

รายชื่อสมาชิกในกลุ่มที่

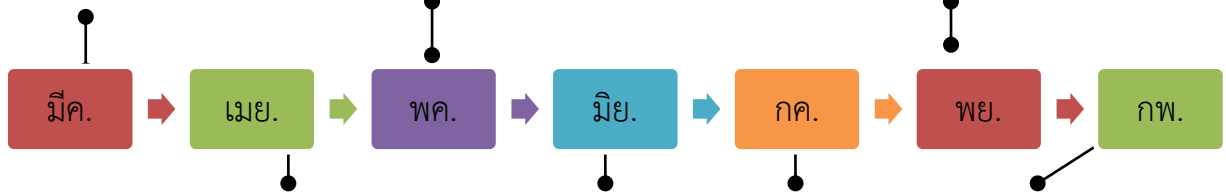
1.หัวหน้ากลุ่ม
2.สมาชิกกลุ่ม
3.สมาชิกกลุ่ม
4.สมาชิกกลุ่ม
5.สมาชิกกลุ่ม
6.สมาชิกกลุ่ม
7.สมาชิกกลุ่ม
8.สมาชิกกลุ่ม
9.สมาชิกกลุ่ม
10.สมาชิกกลุ่ม
11.สมาชิกกลุ่มและ

เลขานุการ

ใบความรู้ 2 การจัดทำแผนกองทุนสุขภาพตำบล

1. กรอบเวลาสำหรับการดำเนินงานกองทุนฯ ในรอบ 1 ปี

❶ ประชาคม/ระดมความเห็น ❷ เสนอแผนงาน/โครงการ ต่อ กก.กองทุน ❸ ติดตาม ประเมิน

❹ พัฒนาแผนงาน/โครงการ ❺ พิจารณา/อนุมัติ ❻ ดำเนินงานตามแผน ❼ สรุปประเมินผล

แบบเสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม กองทุนหลักประกันสุขภาพ

.....

เรื่องขอเสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม.....

เรียน ประธานกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ.....

ด้วย หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มคน(ระบุชื่อ)มีความประสงค์จะทำ
แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม.....ในงบประมาณ.....โดย
ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ
.....เป็นเงิน..... บาท โดยมีรายละเอียดแผนงาน/โครงการ/
กิจกรรม ดังนี้

ส่วนที่ 1: รายละเอียดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม (สำหรับผู้เสนอแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม ลงรายละเอียด)

1. วัตถุประสงค์/ตัวชี้วัด

1.
2.
3.

2. วิธีดำเนินการ

1.
2.
3.
4.
5.

3. ระยะเวลาดำเนินการ

.....

4. สถานที่ดำเนินการ

.....

5. งบประมาณ

จากงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพ.....
จำนวน บาท รายละเอียด ดังนี้

- ค่า.....	เป็นเงิน บาท
- ค่า.....	เป็นเงิน บาท
- ค่า.....	เป็นเงิน บาท

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.
2.
3.

7. สรุปแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

(ผู้เสนอฯ ลงรายละเอียด โดยในแต่ละข้อย่อยให้เลือกเพียง 1 รายการที่เป็นรายการหลัก
สำหรับใช้ในการจำแนกประเภทเท่านั้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ อปท. บันทึกข้อมูลลงโปรแกรม
กองทุนฯ เมื่อได้รับอนุมัติแล้ว)

7.1 หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มคนที่รับผิดชอบโครงการ (ตามประกาศคณะกรรมการหลักประกัน ฯ พ.ศ. 2557 ข้อ 7)

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มคน.....

- ☐ 7.1.1 หน่วยบริการหรือสถานบริการสาธารณสุข เช่น รพ.สต.
- ☐ 7.1.2 หน่วยงานสาธารณสุขอื่นของ อปท. เช่น กองสาธารณสุขของเทศบาล
- ☐ 7.1.3 หน่วยงานสาธารณสุขอื่นของรัฐ เช่น สสอ.
- ☐ 7.1.4 หน่วยงานอื่นๆ ที่ไม่ใช่หน่วยงานสาธารณสุข เช่น โรงเรียน
- ☐ 7.1.5 กลุ่มหรือองค์กรประชาชน

7.2 ประเภทการสนับสนุน(ตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันฯ พ.ศ. 2557 ข้อ 7)

- ☐ 7.2.1 สนับสนุนการจัดบริการสาธารณสุขของ หน่วยบริการ/สถานบริการ/หน่วยงานสาธารณสุข [ข้อ 7(1)]
- ☐ 7.2.2 สนับสนุนกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคของกลุ่มหรือองค์กรประชาชน/หน่วยงานอื่น [ข้อ 7(2)]
- ☐ 7.2.3 สนับสนุนการจัดกิจกรรมของ ศูนย์เด็กเล็ก/ผู้สูงอายุ/คนพิการ [ข้อ 7(3)]
- ☐ 7.2.4 สนับสนุนการบริหารหรือพัฒนากองทุนฯ [ข้อ 7(4)]
- ☐ 7.2.5 สนับสนุนกรณีเกิดโรคระบาดหรือภัยพิบัติ [ข้อ 7(5)]

7.3 กลุ่มเป้าหมายหลัก (ตามแนบท้ายประกาศคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ฯ พ.ศ. 2557)

- ☐ 7.3.1 กลุ่มหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด
- ☐ 7.3.2 กลุ่มเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน
- ☐ 7.3.3 กลุ่มเด็กวัยเรียนและเยาวชน
- ☐ 7.3.4 กลุ่มวัยทำงาน
- ☐ 7.3.5. กลุ่มผู้สูงอายุ
- ☐ 7.3.5. กลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง
- ☐ 7.3.6 กลุ่มคนพิการและทุพพลภาพ
- ☐ 7.3.7 กลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.3.8 สำหรับการบริหารหรือพัฒนากองทุนฯ [ข้อ 7(4)]

7.4 กิจกรรมหลักตามกลุ่มเป้าหมายหลัก

7.4.1 กลุ่มหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด

- ☐ 7.4.1.1 การสำรวจข้อมูลสุขภาพ การจัดทำทะเบียนและฐานข้อมูลสุขภาพ
- ☐ 7.4.1.2 การตรวจคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพและการค้นหาผู้มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.4.1.3 การเยี่ยมติดตามดูแลสุขภาพก่อนคลอดและหลังคลอด
- ☐ 7.4.1.4 การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ฝึกอบรม/ให้ความรู้
- ☐ 7.4.1.5 การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- ☐ 7.4.1.6 การคัดกรองและดูแลรักษาแม่เรื้อรังปากมดลูกและมะเร็งเต้านม
- ☐ 7.4.1.7 การส่งเสริมสุขภาพช่องปาก
- ☐ 7.4.1.8 อื่นๆ (ระบุ)

7.4.2 กลุ่มเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน

- ☐ 7.4.2.1 การสำรวจข้อมูลสุขภาพ การจัดทำทะเบียนและฐานข้อมูลสุขภาพ
- ☐ 7.4.2.2 การตรวจคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพและการค้นหาผู้มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.4.2.3 การเยี่ยมติดตามดูแลสุขภาพ
- ☐ 7.4.2.4 การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ฝึกอบรม/ให้ความรู้
- ☐ 7.4.2.5 การส่งเสริมพัฒนาการตามวัย/กระบวนการเรียนรู้/ความฉลาดทางปัญญาและอารมณ์
- ☐ 7.4.2.6 การส่งเสริมการได้รับวัคซีนป้องกันโรคตามวัย
- ☐ 7.4.2.7 การส่งเสริมสุขภาพช่องปาก
- ☐ 7.4.2.8 อื่นๆ (ระบุ)

7.4.3 กลุ่มเด็กวัยรุ่นและเยาวชน

- ☐ 7.4.3.1 การสำรวจข้อมูลสุขภาพ การจัดทำทะเบียนและฐานข้อมูลสุขภาพ
- ☐ 7.4.3.2 การตรวจคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพและการค้นหาผู้มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.4.3.3 การเยี่ยมติดตามดูแลสุขภาพ
- ☐ 7.4.3.4 การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ฝึกอบรม/ให้ความรู้
- ☐ 7.4.3.5 การส่งเสริมพัฒนาการตามวัย/กระบวนการเรียนรู้/ความฉลาดทางปัญญาและอารมณ์
- ☐ 7.4.3.6 การส่งเสริมการได้รับวัคซีนป้องกันโรคตามวัย
- ☐ 7.4.3.7 การป้องกันและลดปัญหาด้านเพศสัมพันธ์/การตั้งครรภ์ไม่พร้อม
- ☐ 7.4.3.8 การป้องกันและลดปัญหาด้านสารเสพติด/ยาสูบ/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ☐ 7.4.3.9 อื่นๆ (ระบุ)

7.4.4 กลุ่มวัยทำงาน

- ☐ 7.4.4.1 การสำรวจข้อมูลสุขภาพ การจัดทำทะเบียนและฐานข้อมูลสุขภาพ
- ☐ 7.4.4.2 การตรวจคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพและการค้นหาผู้มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.4.4.3 การเยี่ยมติดตามดูแลสุขภาพ
- ☐ 7.4.4.4 การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ฝึกอบรม/ให้ความรู้
- ☐ 7.4.4.5 การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มวัยทำงานและการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
- ☐ 7.4.4.6 การส่งเสริมการดูแลสุขภาพจิตแก่กลุ่มวัยทำงาน
- ☐ 7.4.4.7 การป้องกันและลดปัญหาด้านเพศสัมพันธ์/การตั้งครรภ์ไม่พร้อม
- ☐ 7.4.4.8 การป้องกันและลดปัญหาด้านสารเสพติด/ยาสูบ/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ☐ 7.4.4.9 อื่นๆ (ระบุ).....

7.4.5.1 กลุ่มผู้สูงอายุ

- ☐ 7.4.5.1.1 การสำรวจข้อมูลสุขภาพ การจัดทำทะเบียนและฐานข้อมูลสุขภาพ
- ☐ 7.4.5.1.2 การตรวจคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพและการค้นหาผู้มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.4.5.1.3 การเยี่ยมติดตามดูแลสุขภาพ
- ☐ 7.4.5.1.4 การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ฝึกอบรม/ให้ความรู้
- ☐ 7.4.5.1.5 การส่งเสริมพัฒนาทักษะทางกายและใจ
- ☐ 7.4.5.1.6 การคัดกรองและดูแลผู้มีภาวะซึมเศร้า
- ☐ 7.4.5.1.7 การคัดกรองและดูแลผู้มีภาวะข้อเข่าเสื่อม
- ☐ 7.4.5.1.8 อื่นๆ (ระบุ)

7.4.5.2 กลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง

- ☐ 7.4.5.2.1 สำรวจข้อมูลสุขภาพ การจัดทำทะเบียนและฐานข้อมูลสุขภาพ
- ☐ 7.4.5.2.2 การตรวจคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพและการค้นหาผู้มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.4.5.2.3 การเยี่ยมติดตามดูแลสุขภาพ
- ☐ 7.4.5.2.4 การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ฝึกอบรม/ให้ความรู้
- ☐ 7.4.5.2.5 การคัดกรองและดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง
- ☐ 7.4.5.2.6 การคัดกรองและดูแลผู้ป่วยโรคหัวใจ
- ☐ 7.4.5.2.7 การคัดกรองและดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง
- ☐ 7.4.5.2.8 การคัดกรองและดูแลผู้ป่วยโรคมะเร็ง
- ☐ 7.4.5.2.9 อื่นๆ (ระบุ)

7.4.6 กลุ่มคนพิการและทุพพลภาพ

- ☐ 7.4.6.1 การสำรวจข้อมูลสุขภาพ การจัดทำทะเบียนและฐานข้อมูลสุขภาพ
- ☐ 7.4.6.2 การตรวจคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพและการค้นหาผู้มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.4.6.3 การเยี่ยมติดตามดูแลสุขภาพ
- ☐ 7.4.6.4 การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ฝึกอบรม/ให้ความรู้
- ☐ 7.4.6.5 การส่งเสริมพัฒนาทักษะทางกายและใจ
- ☐ 7.4.6.6 การคัดกรองและดูแลผู้มีภาวะซึมเศร้า
- ☐ 7.4.6.7 การคัดกรองและดูแลผู้มีภาวะข้อเข่าเสื่อม
- ☐ 7.4.6.8 อื่นๆ (ระบุ)

7.4.7 กลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีภาวะเสี่ยง

- ☐ 7.4.7.1 การสำรวจข้อมูลสุขภาพ การจัดทำทะเบียนและฐานข้อมูลสุขภาพ
- ☐ 7.4.7.2 การตรวจคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพและการค้นหาผู้มีภาวะเสี่ยง
- ☐ 7.4.7.3 การเยี่ยมติดตามดูแลสุขภาพ
- ☐ 7.4.7.4 การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ฝึกอบรม/ให้ความรู้
- ☐ 7.4.7.5 การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ
- ☐ 7.4.7.6 อื่นๆ (ระบุ)

7.4.8 สำหรับการบริหารหรือพัฒนากองทุนฯ [ข้อ 7(4)]

☐ 7.4.8.1 อื่นๆ (ระบุ)

ลงชื่อ.....ผู้เสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม
(.....)
ตำแหน่ง.....
วันที่-เดือน-พ.ศ.

เอกสารประกอบ การเรียนรู้เพิ่มเติม

การวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย (Job Safety Analysis: JSA)

การวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย หมายถึง วิธีการวิเคราะห์อย่างมีระบบและมีเหตุผลต่อสิ่งทีวิเคราะห์ ซึ่งโดยทั่วไปมักมีวิเคราะห์ในเรื่องงานกระบวนการผลิต หรือวิธีการทำงานว่าในองค์ประกอบของงานแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิต หรือวิธีการทำงานนั้น มีอะไรบ้างที่อาจเป็นสาเหตุหรือมีศักยภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุขึ้นมาได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะโดยตัวมันเองหรือโดยรวมกับสาเหตุอื่นๆ การวิเคราะห์สามารถทำให้ทราบได้ว่า อาจมีอันตรายหรืออุบัติเหตุอะไรเกิดขึ้นได้บ้างและควรมีวิธีการป้องกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัยได้แก่

1. เพื่อทราบว่า มีสิ่งหรือภาวะใดของงาน กระบวนการผลิต หรือวิธีการทำงานที่มีศักยภาพหรือโอกาสที่เป็นสาเหตุของการบาดเจ็บต่อผู้ปฏิบัติงานหรือทำให้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรและโครงสร้างอื่นๆ เสียหาย ซึ่งเรียกสิ่งหรือสภาวะต่างๆ ดังกล่าวนี้อันตราย (Hazard)
2. เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการปรับปรุงสภาพงาน กระบวนการผลิตและวิธีการทำงานให้ถูกต้อง และปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงานและทรัพย์สิน
3. เพื่อทราบวิธีการป้องกันควบคุมอันตรายหรืออุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน

ประโยชน์ของการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย

การวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัยมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานที่ทำงานเป็นอย่างยิ่ง โดยหลักการแล้วการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย สามารถช่วยให้เห็นการป้องกันและปัญหาที่เกิดขึ้น (อุบัติเหตุและ/หรือการบาดเจ็บและ/หรือโรคที่เกิดขึ้นจากการทำงาน) ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีหว่าการแก้ไขปัญหาลงหลังจากที่เกิดขึ้นแล้ว

ประโยชน์ของการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัยอาจสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้ค้นพบอันตรายที่อาจถูกมองข้ามไปในระหว่างการออกแบบงาน การกำหนดกระบวนการผลิต และการกำหนดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องจักรที่จะนำมาใช้
2. ทำให้สามารถระบุได้ว่า มีอันตรายอะไรบ้างที่มีอยู่ในกระบวนการผลิตหรือในงานใดงานหนึ่งที่กำลังดำเนินการอยู่ อันตรายนี้อาจเป็นไปได้ทั้งที่เกิดจากผู้ปฏิบัติงาน สิ่งแวดล้อมและจากสภาวะการทำงานต่างๆ
3. ทำให้สามารถกำหนดได้ว่ามีปัจจัยสำคัญๆ อะไรบ้างที่จะต้องพิจารณาหรือกำหนดขึ้นสำหรับการทำงานใดงานหนึ่ง เช่น งานชนิดหนึ่งอาจต้องการผู้ปฏิบัติงานที่ใจเย็นไม่หลงลืมง่าย หรืองานอีกชนิดหนึ่งต้องการผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงหรือต้องการผู้ที่มีพื้นฐานความรู้อะไรบ้าง

4. ทำให้สามารถชี้หรือระบุได้ว่ามีความจำเป็นจะต้องปรับปรุงหรือดัดแปลงงานหรือกระบวนการผลิตส่วนใดบ้าง
5. ทำให้สามารถกำหนด
 - 5.1 มาตรการป้องกันควบคุมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏ
 - 5.2 วิธีการเฝ้าระวังที่เหมาะสม
 - 5.3 ระบบการบำรุงรักษาเพื่อความปลอดภัยได้อย่างถูกต้อง
6. โดยกระบวนการของการวิเคราะห์ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรฝ่ายต่างๆ และผลการวิเคราะห์เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ทำให้วิธีการป้องกันควบคุมอันตรายต่างๆ ได้รับการนำไปใช้ได้จริง ไม่ถูกปฏิเสธจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยการไม่ปฏิบัติตาม (โดยผู้ปฏิบัติงาน) หรือโดยการไม่อนุมัติให้ทำ (โดยผู้ว่าจ้าง ผู้ควบคุม หรือเจ้าของกิจการ)
7. มีความเป็นไปได้ที่ค่าใช้จ่ายในการป้องกันควบคุมที่เสนอแนะจากการวิเคราะห์ จะช่วยลดหว่า การต้องเสียค่าใช้จ่ายในผลของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นและต้องต้องมาหาวิธีการป้องกันควบคุมภายหลัง
8. มีประโยชน์ในด้านภาพพจน์ที่ดีของสถานประกอบการนั้นต่อสาธารณชน และอาจทำให้สินค้าของสถานประกอบการนั้นๆ เป็นที่ยอมรับของตลาดมากยิ่งขึ้น
9. ผลการวิเคราะห์สามารถนำมาจัดทำคู่มือปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่การผลิตและการลดการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยจากการทำงาน
10. เพื่อลดสถิติการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงานนั้นๆ ผู้ปฏิบัติงานควรได้มีส่วนในการวิเคราะห์ทำให้เกิดโอกาสการยอมรับในวิธีการทำงานที่เสนอแนะร่วมกันนั้นมีมากขึ้น
11. วิธีการทำงานที่เสนอแนะได้รับการทดลองในระหว่างการวิเคราะห์ ดังนั้นความเป็นไปได้ในการทำงานจึงมีมาก

วิธีการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย

ขั้นตอนการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัยประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1	กำหนดประเภทงานที่จะวิเคราะห์
ขั้นตอนที่ 2	วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนส่งขายหรือส่งผู้ว่าจ้าง
ขั้นตอนที่ 3	การค้นหาผลกระทบที่อาจจะมีหรือเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการทำงาน ทั้งทางด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
ขั้นตอนที่ 4	การกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขร่วมกัน

แบบการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย

ประเภทงาน.....

ขั้นตอนการทำงาน	ผลกระทบ		วิธีการป้องกัน
	สุขภาพ	สิ่งแวดล้อม	

แบบสำรวจตนเองเพื่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน

1. การสัมผัสและการเจ็บป่วยจากสิ่งแวดล้อมและการทำงาน

ข้อคำถาม	ไม่ใช่	ใช่
(1) ฉันมีสิ่งของต่างๆ เปื้อน/ติดตามตัว ผิวหนัง หรือเสื้อผ้าจากการทำงาน	☐	☐
(2) ฉันทำเสื้อผ้าที่ใส่ใส่ทำงานกลับไปซักที่บ้าน	☐	☐
(3) ฉันอาบน้ำก่อนกลับจากการทำงาน	☐	☐
(4) ฉันได้กลิ่นสารเคมีหรือกลิ่นของสิ่งต่างๆ ที่ฉันทำงานอยู่ด้วย	☐	☐
(5) ฉันมีการใช้อุปกรณ์พิทักษ์บุคคลในการทำงาน (เช่น ถุงมือ, หน้ากาก, หมวก รองเท้า, อุปกรณ์ช่วยหายใจ, ที่อุดหู ฯลฯ)	☐	☐
(6) ฉันเคยได้รับคำแนะนำให้ใช้อุปกรณ์พิทักษ์บุคคล	☐	☐
(7) ฉันเคยได้รับการฝึกอบรมวิธีการใช้อุปกรณ์พิทักษ์บุคคล	☐	☐
(8) ฉันเคยล้างมือด้วยสารทำละลาย (เช่น น้ำมันก๊าด, ทินเนอร์, แอลกอฮอล์ ฯลฯ)	☐	☐
(9) ฉันเคยสูบบุหรี่ ขณะกำลังทำงาน	☐	☐
(10) ฉันเคยกินอาหาร ขณะกำลังทำงาน	☐	☐
(11) ฉันเคยมีปัญหาการเจ็บป่วยการบาดเจ็บ เนื่องจากการทำงาน	☐	☐
(12) ฉันเคยต้องหยุดงานเนื่องจากการเจ็บป่วยหรือการบาดเจ็บจากการทำงาน	☐	☐
(13) ฉันเคยได้รับคำแนะนำให้เปลี่ยนลักษณะงานที่ทำ เพราะปัญหาสุขภาพหรือการบาดเจ็บ	☐	☐
(14) ฉันเคยมีผื่นขึ้นตามตัว เนื่องจากการใช้หรือสัมผัสกับสารเคมีหรือสิ่งอื่นๆ ในระหว่างการทำงาน	☐	☐
(15) ฉันเคยทำงานในบริเวณที่ทำให้ฉันรู้สึกอึดอัดหรือหายใจไม่สะดวก	☐	☐
(16) ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา ลักษณะของงานประจำที่ฉันทำการเปลี่ยนแปลง (เช่น การเข้าพลัดการอยู่เวร สถานที่ วิธีการปฏิบัติงาน การทำงานล่วงเวลา)	☐	☐
(17) ฉันเคยทำงานในบริเวณที่มีการระบายอากาศไม่ดี	☐	☐

ข้อคำถาม	ไม่ใช่	ใช่
(18) ฉันเคยมีผู้ร่วมงานที่มีปัญหาการเจ็บป่วย/ การบาดเจ็บ เนื่องจากการทำงาน	☐	☐

2. งานที่ฉันทำมีลักษณะดังต่อไปนี้ ได้แก่

ข้อคำถาม	ไม่ใช่	ใช่
(1) สัมผัสกับไอ ควัน ละออง หรือฝุ่นสารเคมี	☐	☐
(2) มีการเปื้อนของสารทำลายหรือสารเคมีอื่นตามผิวหนัง	☐	☐
(3) มีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ ความชื้น และความดันบรรยากาศ	☐	☐
(4) สัมผัสกับรังสี/ แสงเลเซอร์	☐	☐
(5) อยู่ในบริเวณที่มีเสียงดังอีกที	☐	☐
(6) ทำงานกับเครื่องจักรกลอันตราย	☐	☐
(7) ทำงานกับกระแสไฟฟ้าแรงสูง	☐	☐
(8) ใช้การเชื่อม/ สารติดฉนวน	☐	☐

3. ฉันต้องทำงานประจำในลักษณะต่อไปนี้ ได้แก่

ข้อคำถาม	ไม่ใช่	ใช่
(1) ยืนนาน (มากกว่า 50%)	☐	☐
(2) เดินทาง (มากกว่า 50%)	☐	☐
(3) คูกเข่าหรือนั่งยองๆ	☐	☐
(4) ดันหรือลากของหนัก	☐	☐
(5) ก้มหลัง/ ก้มศีรษะซ้ำๆ	☐	☐
(6) ทำงานที่ต้องยกแขนอยู่เหนือระดับไหล่	☐	☐
(7) ยกของหนักมากกว่า 20 กก.	☐	☐
(8) ยกของหนักมากกว่า 50 กก.	☐	☐

ข้อความคำถาม	ไม่ใช่	ใช่
(9) ใช้มือทั้ง 2 ข้างอย่างเต็มที่	☐	☐
(10) มีการเคลื่อนไหวของมือหรือข้อมือซ้ำๆ	☐	☐
(11) ก้มศีรษะเป็นเวลานาน (เช่น งานดูกล้องจุลทรรศน์, งานศิลปะ ฯลฯ)	☐	☐
(12) พิมพ์ดีด/ คอมพิวเตอร์ (มากกว่า 50%)	☐	☐
(13) เพ่งตรวจดูด้วยตามทั้ง 2 ข้าง งานที่ละเอียด (เช่น งานหัตถกรรม, งานจุลทรรศน์ ฯลฯ)	☐	☐
(14) ใช้อุปกรณ์ช่วยการมองดูเป็นประจำ (เช่น แว่นขยาย กล้องส่อง)	☐	☐
(15) มองสีหลากหลายต่างๆ กัน	☐	☐
(16) งานที่ต้องใช้แว่นนิรภัย	☐	☐
(17) ใช้/ ควบคุมเครื่องจักรกล	☐	☐
(18) ขับขี่ยานพาหนะ	☐	☐
(19) ทำงานในที่สูง	☐	☐
(20) ทำงานตามลำพังคนเดียว	☐	☐
(21) ทำงานกลางแจ้ง	☐	☐
(22) เวลาทำงานไม่แน่นอน (เช่น เข้ากะ เข้าเวร ฯลฯ)	☐	☐
(23) ใช้ทักษะการแยกเสียง (เช่น รับโทรศัพท์ ฯลฯ)	☐	☐
(24) รับผิดชอบการครบกำหนดของงาน (deadline) จำนวนมาก	☐	☐
(25) ต้องใช้หน้ากาก/ เครื่องมือกรองอากาศ หรือช่วยการหายใจ	☐	☐
(26) ทำงานเกี่ยวข้องกับอาหาร (เช่น ในครัว บริการ)	☐	☐

4. ฉันเคยสัมผัสกับสารเคมี/ สภาวะต่างๆ ดังต่อไปนี้ ไหม

ข้อความถาม	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ	เคย
1. ละออง ฝุ่น คาร์บอน ก๊าซ (เช่น ควันไอเสีย, ควันบักกรี, ควันไฟ ฯลฯ)	☐	☐	☐
2. เชื้อรา หรือเชื้อก่อโรค (เช่น แบคทีเรีย, รา, ไวรัส, สปอร์ ฯลฯ)	☐	☐	☐
3. สารกัดกร่อน (เช่น กรด, ด่าง, แอลกอฮอล์, แอมโมเนีย, คลอรีน, ฟีนอล ฯลฯ)	☐	☐	☐
4. ฝุ่น/ผง (เช่น ฝุ่นหิน/ปูน, ฝุ่นฝ้าย, ใยหิน, ใยแก้ว ฯลฯ)	☐	☐	☐
5. สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ (เช่น สารกำจัดแมลง, สารกำจัดวัชพืช, สารกำจัดเห็บ ฯลฯ)	☐	☐	☐
6. สารโลหะ เกลือ และไอของโลหะ (เช่น ตะกั่ว,ปรอท, แคดเมียม, สารหนู, โครเมียม ฯลฯ)	☐	☐	☐
7. ปิโตรเคมี (เช่น การกลั่นน้ำมัน, แอสฟัลท์, น้ำมันซีโลล์, แนนทาลีน ฯลฯ)	☐	☐	☐
8. อันตรายทางกายภาพ (เช่น เสียงอึกทึก, ความร้อนจัด, การสั่นสะเทือน ฯลฯ)	☐	☐	☐
9. สารทำพลาสติก (เช่น ไวนิลคลอไรด์, ฟลูออโรคาร์บอน, สไตรีน ฯลฯ)	☐	☐	☐
10. รังสี (เช่น สารกัมมันตรังสี, เอ็กซเรย์, ไมโครเวฟ, อัลตราไวโอเลต ฯลฯ)	☐	☐	☐
11. สารทำลาย (เช่น ทินเนอร์, เบนซิน, คลอโรฟอร์ม, ไตรคลอโรเอทิลีน เป็นต้น)	☐	☐	☐
12. สารก่อภูมิแพ้ (เช่น พืชคั้น, แมลง, สารก่อผื่นแพ้ที่ผิวหนัง, สารก่อหอบหืด ฯลฯ)	☐	☐	☐
13. สารเคมีอื่นๆ ระบุ.....	☐	☐	☐

5. ผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านเดียวกับฉัน เคยมีการสัมผัสสิ่งต่างๆ ดังกล่าวในข้อ 4

☐ ไม่เคย

☐ ไม่แน่ใจ

☐ เคย

6. แบบสำรวจอาการเจ็บป่วยจากการทำงาน

วัน/ เดือน/ ปี								
ผลการสำรวจ	ดี	ไม่ดี	ดี	ไม่ดี	ดี	ไม่ดี	ดี	ไม่ดี
1. หายใจไม่อิ่ม								
2. หอบ/ หายใจมีเสียงหวีดๆ								
3. ไอเรื้อรัง								
4. เสมหะปนเลือด								
5. เจ็บหน้าอก								
6. ปวดบวม/ ปวดอักเสบ								
7. เพลีย/ เหนื่อยง่าย								
8. ปวดตา								
9. มองเห็นไม่ชัด								
10. หูตึงหรือหูหนวก								
11. ปวดหลัง								
12. ปวดคอ								
13. ปวดข้อหรือกระดูก								
14. ปวดตามเอ็นหรือกล้ามเนื้อ								
15. อึดอัดหรือรำคาญจากการใช้ อุปกรณ์ไฟฟ้าส่วนบุคคล								
16. เกิดอุบัติเหตุระหว่างทำงาน								
17. หยุดงานเนื่องจากเจ็บป่วย								
18. การเจ็บป่วยอื่นๆ ระบุ.....								

การปรับปรุงสภาพการทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก “Work Improvement in Small Enterprises : WISE”

การปรับปรุงสภาพการทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก “Work Improvement in Small Enterprises : WISE” เป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการพัฒนาความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization ; ILO) ได้พัฒนาขึ้นมาใช้กับสถานประกอบการขนาดเล็กในประเทศที่เป็นภาคีความร่วมมือของ ILO สำหรับในประเทศไทย ดร.ชัยยุทธ ขวาลิตนธิกุล และคณะได้นำมาเรียบเรียงเป็นภาษาไทย ชื่อว่า “การเพิ่มผลผลิตและการปรับปรุงสถานที่ทำงาน”

ทางโครงการศึกษาและพัฒนาผู้ทำการผลิตที่บ้านภาคเหนือ (Homenet North) ได้ศึกษาและพิจารณาเห็นว่า เอกสารคู่มือการปรับปรุงสภาพการทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก : WISE มีความเหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้กับการเสริมสร้างความตระหนักให้กับกลุ่มผู้ทำการผลิตที่บ้านเพื่อความปลอดภัยด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบที่มีบางส่วนรับเหมาช่างมาจากโรงเรียนหรือบริษัท โดยนำกลับไปทำที่บ้าน ทั้งในลักษณะกลุ่มและรายบุคคล และบางส่วนเป็นผู้ประกอบการอิสระที่ผลิตเอง ขายเอง และบางครั้งรับคำสั่งซื้อ (Order) จากภายนอกผสมผสานกัน การนำเนื้อหาไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการเสริมสร้างความตระหนักได้พิจารณาถึงเนื้อหาที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการทำงานในแต่ละประเภทงาน เนื้อหาปรับปรุงสภาพการทำงานในสถานประกอบการ ที่ได้ประมวลบางส่วนมาใช้ในการปรับปรุงสภาพการทำงานสำหรับกลุ่มผู้ทำการผลิตที่บ้าน มีดังนี้

1. การจัดเก็บและย้ายวัสดุสิ่งของ

แนวคิด

การจัดเก็บและขนย้ายวัสดุสิ่งของ ส่วนประกอบและผลิตภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตต่างๆ หากสามารถจัดเก็บและขนย้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ย่อมจะแน่ใจได้ว่า การไหลของงานก็จะเป็นไปอย่างราบรื่นและช่วยป้องกันการเสียเวลาและการหยุดชะงักได้อีกด้วย ซึ่งหากไม่มีการจัดเก็บและขนย้ายที่ดี ก็อาจทำให้สินค้าได้รับความเสียหายหรือเสื่อมคุณภาพ ทำให้ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายและอาจเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้

แนวทางการจัดเก็บและขนย้ายวัสดุที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้

1. การจัดเก็บที่ดีและเป็นระเบียบ

- 1.1 ถ้าวางสิ่ง ให้จัดออกไป
- 1.2 หลีกเลี่ยงการวางวัสดุบนพื้น
- 1.3 ประหยัดพื้นที่ โดยใช้ชั้นวางของหลายๆชั้น
- 1.4 จัดหา “บ้าน” ให้กับอุปกรณ์และงานแต่ละชิ้น

2. การขนย้ายให้น้อยและระยะทางที่สั้น

- 2.1 ถ้าวางมาก ให้อยู่ใกล้ตัว
- 2.2 ใช้ที่จัดเก็บที่เคลื่อนที่ได้
- 2.3 ใช้อุปกรณ์เคลื่อนย้ายไปยังจุดที่จะใช้ได้ง่าย

3. การยกย้ายน้อยและมีประสิทธิภาพ

- 3.1 อายากของหนักเกินกว่าที่จำเป็น
- 3.2 เคลื่อนย้ายวัสดุในระดับความสูงของการทำงาน
- 3.3 ยกอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

2. การออกแบบหน่วยที่ทำงาน

แนวคิด

หน่วยงานที่ทำงาน คือสถานที่ซึ่งผู้ผลิตอยู่ปฏิบัติงานเป็นประจำ อาจตลอดเวลาหรืออาจเป็นส่วนหนึ่งในหลายๆ แห่งที่จะต้องทำงานให้เสร็จ เช่น บนแท่นยกพื้นในการทำงานกับเครื่องจักร หรือโต๊ะทำงานเพื่อประกอบชิ้นส่วนหรือตรวจผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ในการการเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตโดยการออกแบบหน่วยที่ทำงานอย่างเหมาะสม จะสามารถดำเนินการได้ด้วยการสังเกตและใช้สามัญสำนึก ซึ่งค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงเหล่านี้ โดยปกติแล้วจะไม่มากมายนักเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ

แนวทางการออกแบบหน่วยที่ทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดความสะดวกสบาย

1. ให้วัสดุ เครื่องมือ และปุ่มควบคุมอยู่ใกล้ตัว
2. ปรับปรุงอิริยาบถท่าทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
3. การใช้ปากกาเมจิก คันบังคับ และอุปกรณ์อื่นๆ เพื่อประหยัดแรงและเวลา
4. ปรับปรุงหน้าปัด และปุ่มควบคุม เพื่อลดความผิดพลาดให้น้อยที่สุด

3. ความปลอดภัยของเครื่องจักร

แนวคิด

อันตรายจากเครื่องจักรอาจเกิดขึ้นได้ในหลายๆ จุดด้วยกัน เช่น ในจุดปฏิบัติงานกับเครื่องจักรที่มีการส่งถ่ายกำลัง หรือมีการเคลื่อนไหว เป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วไม่มีใครต้องการให้เกิดขึ้นอุบัติเหตุขึ้น แต่ก็มักจะพบว่า ผู้ผลิตมักจะละเลยกฎระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานกับเครื่องจักร ทั้งนี้เพราะมักจะถูกมองว่าต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายที่สูงและไร้ประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามพบว่าการใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เช่น การใช้อุปกรณ์ป้องกันชิ้นงานและอุปกรณ์จับชิ้นงานนั้น จะช่วยให้ผลิตงานได้ ในขณะที่เดียวกันก็ยังสามารถจัดอันตรายได้อีกด้วย

แนวทางที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานกับเครื่องจักร มีความปลอดภัยและได้ผลผลิตดีขึ้น

1. ทำการตรวจสอบเครื่องจักร
2. จัดอันตรายที่จะเกิดขึ้น
3. จัดซื้อเครื่องจักรที่มีความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน
4. ใช้อุปกรณ์ป้องกันและจับยึดชิ้นงาน เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดอันตรายจากเครื่องจักร
5. มีการบำรุงรักษาเครื่องจักรอย่างเหมาะสม
6. หากไม่มีวิธีการป้องกันด้วยวิธีอื่นใดที่ได้ผล ก็ให้ใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล

4. การควบคุมสารเคมีอันตราย

แนวคิด

การเกี่ยวข้อสัมผัสกับสารเคมีหลายชนิดในการผลิต เป็นสาเหตุของความเหนื่อยล้า ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ มึนงง ระคายเคืองตา และระบบการหายใจ ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตและคุณภาพลดลง แต่หากสภาพการทำงานได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ผู้ผลิตสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการควบคุมสารเคมีอันตรายด้วยวิธีประหยัด

1. ใช้สารเคมีที่มีอันตรายน้อย แทนสารเคมีที่มีอันตรายมาก
2. ใช้ฝาที่ปิด การบำรุงรักษาและแยกกระบวนการผลิต เพื่อควบคุมอันตรายและลดการสูญเสีย
3. ประหยัดพลังงานจากการใช้ความร้อนต่อสารเคมีที่เกินพอดี
4. ทำความสะอาดด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยไม่ให้ฝุ่นฟุ้งกระจาย
5. ใช้การระบายอากาศเฉพาะจุดให้มีประสิทธิภาพผลและประหยัด
 - 5.1 การใช้พัดลมที่มีอยู่อย่างเหมาะสม
 - 5.2 ใช้การระบายอากาศแบบดันและดึงอากาศ
 - 5.3 ใช้การระบายอากาศแบบธรรมชาติ
6. ใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลเป็นวิธีสุดท้าย
7. อพยพหรือนำสารอันตรายเข้าสู่ร่างกาย

5. แสงสว่าง

แนวคิด

เราสามารถรับรู้เรื่องต่างๆ จากการมองเห็นด้วยตาถึงร้อยละ 80 ถึงแม้ว่าดวงตาของมนุษย์จะสามารถปรับตัวได้อย่างดีเยี่ยม และผู้ผลิตสามารถทำงานในที่ซึ่งมีปริมาณแสงสว่างเพียงเล็กน้อยก็ตาม แต่หากปริมาณแสงสว่างมีไม่เพียงพอ ก็จะทำให้ปริมาณผลผลิตลดลง คุณภาพของงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร และผู้ผลิตก็เกิดความเครียดและความเมื่อยล้าของดวงตาและอาการปวดศีรษะ การจัดแสงสว่างที่ดีจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้มากขึ้น

แนวทางการปรับปรุงแสงสว่างและการมองเห็นที่ชัดเจนขึ้น

1. ก่อนที่จะดำเนินการปรับปรุงใดๆ ควรแน่ใจว่าแสงสว่างที่มีใช้อยู่ในสถานที่ทำงานจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเพียงใด ปัจจัยที่ควรคำนึงถึง 3 ประการเกี่ยวกับแสงสว่าง ดังนี้
 - 1.1 ชนิดของงานที่ปฏิบัติ
 - 1.2 ความคมชัดของสายตามพนักงาน
 - 1.3 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน
2. การจัดแสงสว่างที่ดี โดยไม่ต้องเสียค่ากระแสไฟฟ้าเพิ่ม มีดังนี้
 - 2.1 ใช้ประโยชน์จากแสงสว่างธรรมชาติให้เต็มที่
 - 2.2 หลีกเลี่ยงแสงจ้า
 - 2.2.1 แสงจ้าโดยตรง
 - 2.2.2 การลดแสงจ้าจากหน้าต่าง
 - 2.2.3 การหลีกเลี่ยงแสงจ้าจากดวงไฟ
 - 2.2.4 แสงจ้าจากการสะท้อน
 - 2.3 เลือกใช้แบบคราวด์ที่เหมาะสมสำหรับงานที่ต้องใช้สายตา
 - 2.4 ติดหลอดไฟให้ถูกต้อง

2.5 หลีกเลี่ยงการเกิดเงา

2.6 การดูแลบำรุงรักษาเป็นประจำสม่ำเสมอโดยเคร่งครัด

2.6.1 ฝุ่นหรือสิ่งสกปรกที่อยู่บนดวงไฟ

2.6.2 ความส่องสว่างของดวงไฟและหลอดฟลูออเรสเซนต์จะลดลงอย่างสม่ำเสมอตลอดอายุของดวงไฟ

2.6.3 ฝุ่นที่เกาะอยู่ตามหน้าต่าง ช่องแสง เพดาน และผนัง

6. สวัสดิการในการทำงาน

แนวคิด

สิ่งอำนวยความสะดวกในรูปของสวัสดิการต่างๆ นับเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งของการผลิตงานที่ทำในลักษณะของกลุ่ม ซึ่งใช้สถานที่ทำงานร่วมกันเพื่อแสดงถึงความสนใจและเอาใจใส่ ซึ่งกันและกันในระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่มจะต้องคำนึงถึงเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ทำงานอย่างมีความสุข สวัสดิการที่จัดให้แก่สมาชิกกลุ่มผู้ผลิต นับได้ว่าเป็นสิ่งกระตุ้นที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีสุขภาพร่างกายและสภาพจิตใจดีขึ้น มีขวัญและกำลังใจดี ช่วยจิตใจและความพึงพอใจและตั้งใจในการทำงาน และส่งผลให้ผลผลิตสูงขึ้นตามไปด้วย

แนวทางการจัดสวัสดิการในการทำงาน ที่ช่วยให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่ม มีดังนี้

1. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตรงตามความต้องการ

1.1 น้ำดื่ม

1.2 ห้องสุขา อ่างล้างมือ ฯลฯ

2. การเตรียมความพร้อมในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

3. มีการพักเพื่อคลายเหนื่อย

3.1 การพักช่วงสั้นๆ

3.2 บริเวณที่พักผ่อนควรแยกจากที่ทำงานกลุ่ม

4. จัดกิจกรรมบันเทิงหรือสนทนาการร่วมกัน เป็นช่วง หรือโอกาสสำคัญๆ เช่น วันปีใหม่ เป็นต้น

7. สถานที่

แนวคิด

สถานที่ผลิตงานของกลุ่มผู้ผลิต ส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ในบ้าน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยมีบางแห่งที่ทำงานในลักษณะกลุ่ม ก็จะมีสถานที่ทำงานที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งจะเห็นว่าส่วนมากสถานที่ทำงานของกลุ่มผู้ผลิตจะเป็นทั้งที่อยู่อาศัย และที่ทำงานนำไปพร้อมกัน และโอกาสที่จะเกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของครอบครัวและผู้ผลิตเองซึ่งมีโอกาสสูงมาก ถ้าไม่ได้มีแนวทางในการป้องกันที่เหมาะสม

แนวทางในการจัดสถานที่ให้เป็นสถานที่ซึ่งนำทำงานและลดผลกระทบต่อสุขภาพ มีดังนี้

1. ป้องกันสถานที่ผลิตจากความร้อน

1.1 ให้ธรรมชาติช่วย

1.2 ปรับปรุงการสะท้อนความร้อนจากผนังและหลังคา

1.3 ปรับปรุงฉนวนความร้อน

1.4 ใช้ร่มเงาป้องกันความร้อนจากแสงแดด

2. ให้มีการไหลของอากาศแบบธรรมชาติในการปรับปรุงการระบายอากาศ
 - 2.1 ใช้ประโยชน์จากการไหลของอากาศแนวราบ
 - 2.2 ใช้ประโยชน์จากการที่อากาศร้อน จะลอยตัวสูงขึ้น
3. ขจัดหรือแยกแหล่งมลพิษ
4. ปรับปรุงพื้นที่ให้มี
 - 4.1 ความแข็งแรง
 - 4.2 ความทนทานต่อการเสียดสีและการขีดถู
 - 4.3 ความทนทานต่อสารเคมี
 - 4.4 ความสบายและปลอดภัย
5. วางผังสถานที่ทำงานให้มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้
 - 5.1 สারণพื้นที่ในบริเวณการผลิตไว้ส่วนหนึ่ง
 - 5.2 จัดให้มีการสัญจรที่กว้างพอและดูแลให้สะอาด
 - 5.3 หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ ซึ่งมีลักษณะเป็นรางเพื่อการขนส่ง
 - 5.4 ใช้อุปกรณ์การผลิต และการจัดเก็บที่สามารถประกอบและถอดแยกส่วนได้
 - 5.5 จัดให้มีแสงสว่างกระจายทั่วบริเวณอย่างสม่ำเสมอ
6. ป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุทางไฟฟ้า
 - 6.1 อัคคีภัย
 - 6.2 การป้องกัน : ไฟฟ้า การเสียดทาน พื้นผิวที่ร้อนและเปลวไฟ
 - 6.3 การป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า กรณีฉุกเฉิน

8. การจัดรูปงาน

แนวคิด

การจัดรูปงาน หมายถึง การปรับปรุง การจัดและกำหนดแผนการผลิตที่สามารถทำให้เกิดผลดี ทั้งต่อ การผลิตและการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้เทคนิคการจัดรูปแบบงานแนวใหม่ เช่น การรวมกิจกรรมการจัดให้มีสต็อกสำรองและการพัฒนาทีมงาน ซึ่งรวมถึงการไหลของงานเป็นได้ด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น คุณภาพของงานเพิ่มมากขึ้นมีความยืดหยุ่นมากกว่า ลดการหยุดชะงักของเครื่องจักร และลดการเข้าไปควบคุมดูแล เป็นต้น เทคนิคเหล่านี้ล้วนเป็นจุดที่สำคัญของการประกอบอุตสาหกรรมในระดับชุมชนหรือครัวเรือน ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ จะช่วยธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดเล็กอยู่รอดและเติบโตได้

การจัดรูปงานที่ดีนั้น อาจจะไม่ส่งผลให้เห็นได้ในทันที ทั้งนี้เพราะปกติผู้ปฏิบัติงานจะต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการเรียนรู้กระบวนการผลิต และวิธีการทำงานใหม่ๆ และยิ่งไปกว่านั้น บางครั้งต้องมีการปรับเปลี่ยนบางประการก่อนที่จะระบบใหม่จะสามารถนำมาใช้ได้และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการจัดรูปงาน ผลผลิตอาจจะลดลงในระยะเริ่มแรก ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่อาจเกิดขึ้นได้

แนวทางการจัดรูปงานที่มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. ขจัดกิจกรรมหรืองานที่ไม่จำเป็น
2. จัดงานที่ซ้ำซาก จำเจ เพื่อให้ผู้ผลิตตื่นตัวและกระตือรือร้น
3. ให้มีสต็อกสำรอง เพื่องานจะได้ไหลสะดวกและราบรื่น
4. สร้างงานที่มีความรับผิดชอบและยืดหยุ่น
5. ตั้งกลุ่มผู้ผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในการกำกับดูแล

6. จัดการผลิตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการผลิตของกลุ่มและครอบครัว

..... :

สมาคมวิสาหกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SADA)
โครงการเชียงใหม่วิพลส 2 อาคาร B-04 ถนนมหิดล
หมู่ที่ 1 ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100
โทรศัพท์/โทรสาร : 053 200 208
Email : sada.project2561@gmail.com
Website : www.sadathai.org